

OBSAH:

1. Úvod.....	3
2. Pojem daňová incidence.....	5
2.1 Daňový přesun.....	6
2.2 Roční versus celoživotní přístup k daňové incidenci.....	7
3. Faktory ovlivňující daňový přesun a dopad.....	9
3.1 Významnost zdaněného trhu.....	9
3.2 Otevřenost ekonomiky.....	10
3.3 Časový faktor.....	10
4. Daňová incidence v podmínkách dílčí rovnováhy.....	12
4.1 Daňový přesun na konkurenčních trzích.....	12
4.1.1 Elasticita nabídky.....	14
4.1.2 Elasticita poptávky.....	15
4.2 Daň placená subjekty na různých stranách trhu.....	17
4.3 Daňový dopad na monopolním a oligopolním trhu.....	17
4.3.1 Monopol.....	17
4.3.1.1 Specifická spotřební daň – nulový, částečný a více než stoprocentní přesun.....	18
4.3.2 Oligopol.....	21
5. Daňová incidence v modelech celkové rovnováhy.....	22
5.1 Daňový dopad na konkurenčních trzích.....	22
5.2 Daňový dopad na trzích nedokonalé konkurence.....	25
5.3 Příklady využití modelu dílčí a celkové rovnováhy.....	26
6. Metody měření daňového dopadu daní ze spotřeby.....	28
7. Aplikace vybrané metody pro stanovení degresivity dopadu vybrané spotřební daně.....	30
8. Zhodnocení výsledků.....	34
9. Závěr.....	51
10. Summary.....	54

11. Literární přehled.....	55
12. Seznam tabulek a grafů.....	58
13. Přílohy.....	60

1. ÚVOD

Spotřební daně patří k daním, které se týkají každého z nás, bez ohledu na to, zda jsme podnikatelem, zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou nebo nezaměstnaným. Jsou uvalované pouze na vybrané druhy zboží – minerální oleje, tabákové výrobky, lihoviny, pivo a víno. Jedná se o produkty, které negativně působí na životní prostředí a lidské zdraví, v důsledku čehož státu vznikají nežádoucí „náklady“. Ty jsou pak uhrazovány právě z vybraných spotřebních daní. Jednoduše by se dalo říci, že ten, kdo spotřebovává uvedené druhy výrobků, zároveň platí spotřební daň. Vzhledem k tomu, že výrobci o částku spotřební daně zvyšují ceny uvedených výrobků, vyvolává to v nás představu, že spotřební daň dopadá především na spotřebitele. Ovšem ve skutečnosti probíhají mnohem složitější procesy, které je potřeba prostudovat a jejichž prostřednictvím lze zjistit, na koho daň skutečně dopadne. Proto pouze některé spotřební daně dopadají na spotřebitele v celé své velikosti, jako příklad můžeme uvést daň z tabákových výrobků. Velikost daňového dopadu závisí na mnoha faktorech, které budou v této práci též podrobněji vysvětleny.

V neprospěch spotřebních daní hovoří dva argumenty ukazující jejich problematickou stránku. Jedním z argumentů je fakt, že spotřební daně způsobují neefektivní alokaci zdrojů, způsobenou nenulovou cenovou elasticitou poptávky po daných výrobcích. Druhým argumentem je regresivní dopad spotřebních daní – relativně nebo dokonce absolutně větší daňové břemeno u poplatníků s nižšími důchody. (*Kubátová K.: Daňová teorie a politika*)

Tato diplomová práce se zabývá daňovou incidencí spotřebních daní, tedy rozdělením daňového břemene mezi jednotlivé daňové poplatníky. Chceme zjistit, zda spotřební daně dopadají více na prodávajícího nebo na spotřebitele. S tím souvisí i daňová spravedlnost či nespravedlnost, která je dána skutečnými dopady daně na jednotlivce, a nikoliv částkou odevzdávanou daňovému úřadu. Daňová teorie totiž dokazuje (jak již bylo zmíněno výše), že „u většiny daní není jejich zákonný poplatník

či plátce stoprocentním nositelem jejich skutečného břemene.“ (*Kubátová K.: Daňová teorie a politika*)

Hlavním cílem diplomové práce je stanovit na základě získaných dat regresivitu dopadu vybrané spotřební daně na konečného spotřebitele. Metod k dosažení tohoto cíle lze využít více. V této práci bude využita metoda výpočtu spotřební daně z cigaret stanovená zákonem o spotřebních daních, která už se v podobných pracích osvědčila – jako příklad lze uvést práci doktora Petra Davida, zaměřenou na incidenci změn sazby spotřební daně z cigaret v České republice.

Na závěr lze snad jen podotknout, že do budoucna můžeme s velkou pravděpodobností předpokládat větší dopad spotřebních daní na výrobce, který bude způsoben konkurenčním bojem a snahou udržet ceny pro konečného spotřebitele co nejnižší.

2. POJEM DAŇOVÁ INCIDENCE

Pod pojmem daňová incidence rozumíme dopad daně na ekonomické subjekty. Ten není vždy tak úplně jednoznačný, protože v mnoha případech daň dopadá na jiný subjekt, než bylo stanoveno zákonem. Proto na otázku „Na koho daně dopadají?“ můžeme najít hned dvě odpovědi. První z nich říká, že daň dopadá na toho, kdo je daňovým zákonem označen za poplatníka či plátce daně. Druhou možností odpovědi na naši otázku je, že daňové břemeno nese ten, kdo má skutečně nižší disponibilní důchod v důsledku zdanění.

Daňový dopad lze rozčlenit na dopad zákonný a skutečný. Zákonný dopad daně je důležitý pro daňovou praxi, protože daňové subjekty jsou povinny daň řádně a včas zaplatit, jinak jim hrozí sankce. Skutečný dopad daně je využíván především v daňových teoriích, kde zkoumáme působení daní na chování ekonomických subjektů. Je známo, že skutečný dopad daně se týká pouze jednotlivců, jelikož daně placené společnostmi dopadají v konečném důsledku na jednotlivce. (*Kubátová K.: Daňová teorie a politika*)

Atkinson a Stiglitz člení daňovou incidenci do několika různých dopadů:

- dopad na spotřebitele a výrobce,
- dopad na poptávku po různých výrobních faktorech,
- dopad na jednotlivce s různou výší bohatství,
- dělení daní podle regionálního dopadu,
- mezigenerační dopady zdanění.

V této diplomové práci se budeme zabývat daňovým dopadem, který byl ve výše uvedeném výčtu zmíněn jako první – dopadem na spotřebitele a výrobce.

2.1 Daňový přesun

Daň placená subjektem, jednotlivcem nebo společností může být na trhu výrobků, výrobních faktorů či kapitálu přesunuta. Známe daňový přesun *dopředu*, tj. z prodávajícího na kupujícího, a daňový přesun *dozadu*, což je přesun daně z kupujícího na prodávajícího. Pokud dojde k přesunu dopředu, může to mít za následek zvýšení spotřebitelských cen a neměnné ceny pro dodavatele, nebo naopak neměnné spotřebitelské ceny a snížení cen pro dodavatele. Při přesunu dozadu může dojít ke změnám cen práce, kapitálu a dalších výrobních faktorů. (*Fullerton D., Metcalf G. E.: Tax Incidence*)

Tyto daňové přesuny mohou být:

- nulové (nedochází k žádnému přesunu daně),
- částečné (z daně je přesunuta jen určitá část),
- plné (stoprocentní přesun daně),
- více jak stoprocentní (ve výjimečných případech).

Zároveň platí, že jedna daň může být přesunuta dopředu i dozadu, takže subjekt, na nějž je daň přesunuta, ji může přesunout dál na jiné subjekty. Tím dochází k procesu postupného přesouvání daně, který už ale není tak významný, protože přesun daně provedený víckrát za sebou snižuje původní hodnotu daně.

V důsledku jevu známého z mikroekonomie, jímž je křížová elasticita poptávky a nabídky, může docházet i ke „křížovému“ přesunu daně, kdy daň uložená na jednom trhu sníží nebo zvýší ceny na jiném, a tak se přesune do jiné oblasti ekonomiky. (*Kubátová K.: Daňová teorie a politika*)

Daňový přesun nesmí být z mnoha důvodů podceňován, neboť v jeho důsledku jsou značně modifikovány původní záměry daňové politiky. (*Kubátová K.: Daňová teorie a politika*)

2.2 Roční versus celoživotní přístup k daňové incidenci

Jak uvádí Poterba (1989), přestože teoretické studie poukázaly na významný rozdíl mezi „ročním“ a „celoživotním“ přístupem k incidenční analýze, je obvykle dopad daní zkoumán na ročních datech. Výsledky „ročních“ studií však mohou poskytnout nespolehlivé výsledky, jejichž použití je problematické. Na význam „celoživotního“ přístupu k incidenční analýze pro diskusi o zdanění spotřeby nebo zdanění příjmů upozorňují také Fullerton-Rogersová (1995). Z hlediska tohoto přístupu by zdanění spotřeby bylo efektivnější než zdanění příjmů.

Jako příklad použití „celoživotního“ přístupu k analýze incidence spotřebních daní na pohonné hmoty, alkohol a tabák lze uvést studii Poterby (1989), který zkoumal progresivitu spotřebních daní v USA. Poterba (1989) v této studii předpokládá, že domácnosti vydávají na spotřebu podle očekávaného celoživotního permanentního příjmu (tj. v daném roce spotřebovávají ve vztahu k celoživotnímu příjmu, ne podle běžného příjmu v daném roce). V tomto případě je spotřeba přesnějším ukazatelem celoživotních zdrojů než roční příjem. Dále se v analýze předpokládá, že spotřební daně jsou plně přeneseny do spotřebitelských cen – rozdělení výdajů mezi domácnosti potom určuje dopad daní.

Analýza ukázala, že výdaje na vybrané statky zatížené spotřebními daněmi vyjádřené jako podíl na celkové spotřebě jsou mnohem rovnoměrněji rozděleny mezi domácnostmi než výdaje vyjádřené jako podíl na ročním příjmu. Z toho lze vyvodit, že z dlouhodobého hlediska jsou spotřební daně na tyto statky méně regresivní, než se obvykle tvrdí.

Nakonec, Fullerton-Rogersová (1991) uvádí tři důvody, proč mohou být daně ze spotřeby regresivní i při použití „celoživotního“ přístupu k analýze daňové incidence:

- 1) Jedinci, kteří jsou „celoživotně“ chudší, utrácejí větší část svých příjmů za vysoce zdaněné výrobky, jako jsou cigarety, alkohol, tabák nebo pohonné hmoty.
- 2) Ze základu daně je vyloučeno dědictví, a zároveň jedinci s nízkými příjmy mohou svým dědicům odkázat nízký podíl svých celoživotních příjmů, a proto nemohou nést relativně vyšší břemeno daní ze spotřeby.
- 3) Daněmi ze spotřeby není zdaněn volný čas a pokud bohatší jedinci „spotřebovávají“ relativně více nezdaněného volného času, potom může být daň ze spotřeby regresivní.

3. FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ DAŇOVÝ PŘESUN

A DOPAD

Rozlišujeme šest faktorů, které významně ovlivňují velikost daňového přesunu a dopadu. Patří mezi ně následující:

- elasticita nabídky,
- elasticita poptávky,
- charakter trhu (dokonalá konkurence, monopol, oligopol),
- významnost zdaněného trhu,
- otevřenost ekonomiky,
- časový faktor.

Na následujících řádcích se zabýváme pouze významností zdaněného trhu, otevřeností ekonomiky a časovým faktorem, jelikož první tři faktory jsou podrobněji rozebrány v další kapitole.

3.1 Významnost zdaněného trhu

Pokud uvažujeme nepřímé dopady daně na ostatní trhy, je významnost zdaněného trhu jedním z faktorů ovlivňujícím skutečný dopad daně. Změny probíhající na malém trhu (ve výstupu, cenách, výrobních faktorech, investičních fondech) nebudou mít významný vliv na nabídku a poptávku na ostatních trzích. Proto u malých odvětví stačí provést pouze dílčí analýzu na zdaněném trhu.

Naproti tomu důsledky zdanění na velkém trhu by zasáhly i ostatní odvětví ekonomiky. Analýza se zde nemůže omezit jen na dílčí trh, ale musí zahrnout i dopady na ostatní odvětví. (*Kubátová, K.: Daňová teorie a politika*)

3.2 Otevřenost ekonomiky

Tento faktor se úzce vztahuje k faktorům cenové elasticity nabídky a poptávky. Čím je ekonomika otevřenější, tím jsou obě zmiňované elasticity vyšší. Z hlediska poptávky jsou pružnější domácí produkty, jelikož jejich spotřebitelé při zvýšení cen přesunou svoji poptávku na cizí výrobky. Z pohledu nabídky jsou pružnější výrobní faktory, protože se při změně ceny mohou přesunout do zahraničí.

Skutečná změna daňového dopadu při otevření ekonomiky není obecně jednoznačná, protože v tomto případě se elasticitější stane jak poptávka, tak nabídka. U konkrétního trhu záleží na tom, která změna převáží – zda změna v poptávce nebo v nabídce. (*Kubátová, K.: Daňová teorie a politika*)

3.3 Časový faktor

Stejně jako jsou pružnější elasticity nabídky a poptávky v otevřené ekonomice, jsou pružnější i v delším časovém období. V krátkém období mnohé faktory nelze změnit, např. není možné okamžitě přesunout kapitál z odvětví do odvětví, změnit profesi či spotřební zvyk.

Platí, že každou daň okamžitě nese spíše její zákonný poplatník či plátce, než ostatní subjekty. U spotřebních daní však dochází k přesunu dopředu v cenách zpravidla okamžitě, někdy dokonce již při ohlášení budoucí změny. Je-li oznámeno zamýšlené zvýšení spotřební daně od určitého dne, často dochází k růstu cen dokonce už před tímto datem (tzv. „oznamovací efekt spotřební daně“). Dlouhodobě je však daň stále více přesouvána i na jiné vlastníky, spotřebitele, aj. (*Kubátová, K.: Daňová teorie a politika*)

Závěrem kapitoly lze podotknout, že až doposud jsme v případě zavedení nové daně nebo v případě změny v dani již existující uvažovali neměnnost vládní výdajové politiky, a také neměnnost ostatních daní. Ve skutečnosti je však každá dílčí daňová změna provázena jinou změnou ve veřejných příjmech či výdajích. Vždyť ke zvyšování

daně dochází právě proto, aby mohla být jiná daň snížena, nebo aby mohl být financován nový vládní program. Proto přesun a dopad jedné daně probíhá simultánně s jinými přesuny a dopady – s přesuny a dopady daňovými a výdajovými. Uvažované problémy tak získávají další dimenzi a činí sledování skutečného daňového zatížení jedinců ještě složitějším. (*Kubátová, K.: Daňová teorie a politika*)

.4. DAŇOVÁ INCIDENCE V PODMÍNKÁCH DÍLČÍ ROVNOVÁHY

Zatímco v předcházející kapitole jsme se zabývali těmi méně významnými faktory ovlivňujícími daňovou incidenci, tato kapitola podrobněji zkoumá faktory, u kterých je vliv na dopad daně značný.

Pokud uvažujeme především konkurenční trh, největší význam připadne elasticitě nabídky a poptávky. Vzhledem k tomu, že obě elasticity nabývají hodnot v rozmezí nula až nekonečno, je jasné, že míra dopadu se bude pro každý konkrétní případ lišit. Zabýváme se zde i dopadem daně placené na různých stranách trhu.

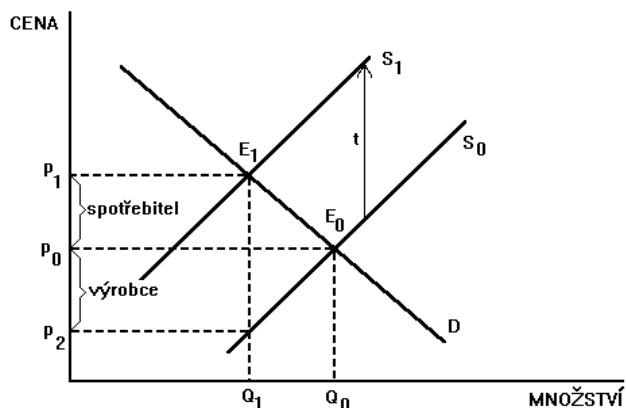
Oproti tomu na monopolním a oligopolním trhu probíhají specifické procesy, které vycházejí právě z charakteru daného trhu.

4.1 Daňový přesun na konkurenčních trzích

Na konkurenčním trhu je rozsah daňového přesunu dán křivkami nabídky a poptávky, konkrétně jejich cenovou elasticitou. Právě ony určují sklon křivek, a taktéž rozdělení daňového břemene mezi subjekty na trhu. Absolutní rozsah přesunuté daně navíc závisí na velikosti daně.

Kubátová (Daňová teorie a politika, s. 61) vysvětluje daňový přesun na konkurenčních trzích pomocí následujícího grafu:

Graf č. 1: Přesun daně na konkurenčních trzích

Zdroj: Kubátová K.: *Daňová teorie a politika* (s. 61)

Cena P_0 je rovnovážnou cenou na trhu, tedy cenou stejnou pro kupujícího i pro prodávajícího. Pokud bude na výrobek uvalena specifická spotřební daň t , kterou budou odvádět prodávající, nabídka se sníží na S_1 a cena se zvýší na úroveň P_1 . Ta je placena kupujícím na trhu. Proávající z ní odvádí daň státu, takže realizuje čistou cenu P_2 , což je cena P_1 snižená o spotřební daň. Daň tedy byla uložena prodávajícímu (ve výši t), avšak zároveň zde došlo ke třem formám přesunu:

- přesun na kupujícího – cena, za kterou kupuje, se zvýšila,
- částečný přesun – z daně o velikosti t se přesunula je část $P_1 - P_0$,
- část daně o velikost $P_0 - P_2$ se nepřesunula, jelikož ji zaplatil prodávající.

Pokud v rámci konkurenčního prostředí analyzujeme systém spotřebních daní a charakter výrobků, které těmto daním podléhají, lze konstatovat, že:

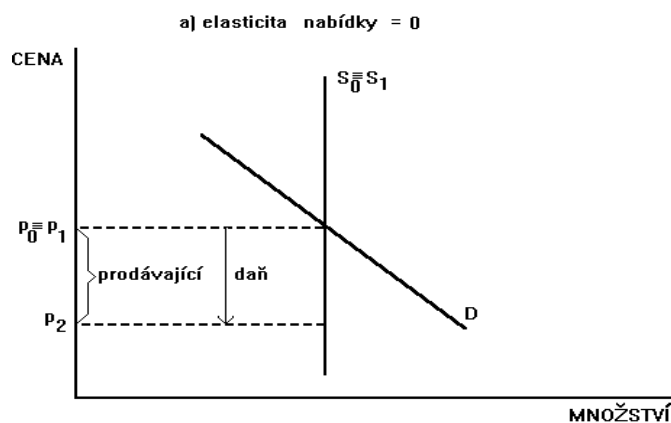
- vzhledem k použitým sazbám spotřebních daní bude elasticita výnosu daně většinou blízká 1 (tj. bude elastická),
- zdaňované statky jsou většinou statky normální, nebo spíše statky nezbytné spotřeby,
- většinou se bude jednat o statky, které nemají v praxi dostupné substituty.

Dále lze odvodit, že při růstu důchodu budou růst i výnosy ze spotřebních daní, ale pomaleji. V případě změny ceny daného zboží nedojde k výraznějšímu poklesu spotřeby zdraženého statku, protože nelze provést substituci – to svědčí o teoretické možnosti zvyšovat příjmy veřejného rozpočtu zvyšováním sazeb spotřebních daní. (Svátková, 2007)

4.1.1 Elasticita nabídky

V případě nulové elasticity nabídky nese celou daň prodávající, a proto je daňový přesun nulový. Příkladem takovéto elasticity je daň z pozemků – daň dopadne v krátkém časovém období vždy na vlastníky pozemků, protože mají jen malé možnosti přesunu daně na jiné subjekty. (Kubátová K.: *Daňová teorie a politika*)

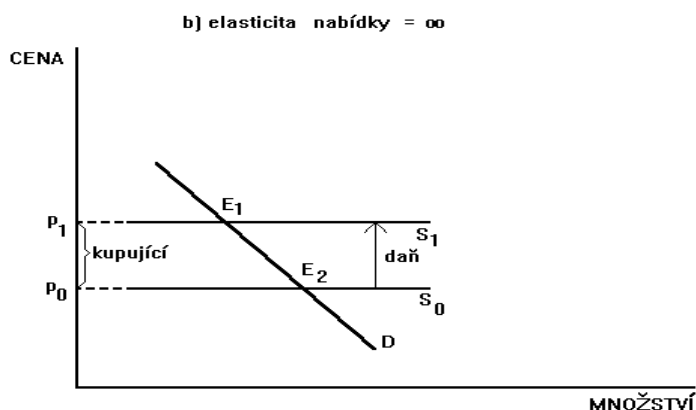
Graf č. 2: Přesun daně při nulové elasticitě nabídky

Zdroj: Kubátová K.: *Daňová teorie a politika* (s. 63)

Pokud je elasticita nabídky nekonečná, celá daň dopadá na kupujícího a dochází tak ke stoprocentnímu daňovému přesunu (viz následující graf).

Graf č. 3: Přesun daně při nekonečné elasticitě nabídky

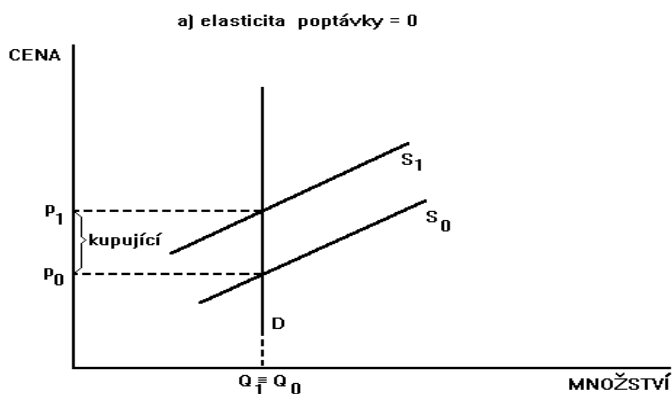
Zdroj: Kubátová K.: *Daňová teorie a politika* (s. 64)

Elasticita nabídky zboží a služeb na trhu závisí na možnostech výrobců měnit výrobní kapacity. Z toho lze odvodit závěr, že čím vyšší je pružnost nabídky, tím větší je daňový přesun z prodávajícího na kupujícího a naopak. (Kubátová, K.: *Daňová teorie a politika*)

4.1.2 Elasticita poptávky

Při nulové elasticitě poptávky je kupující ochoten si zboží koupit za jakoukoliv cenu, takže prodávající může cenu zvýšit o celou daň. Tím dojde ke stoprocentnímu přesunu daně. Tento přesun je zobrazen na následujícím grafu:

Graf č. 4: Přesun daně při nulové elasticitě poptávky

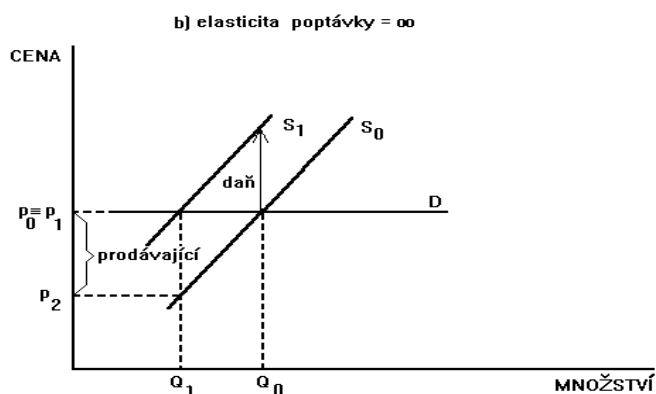

Zdroj: Kubátová K.: *Daňová teorie a politika* (s.62)

Mezi zboží s nízkou cenovou elasticitou patří zboží základní životní potřeby (např. potraviny), ale i alkohol a tabák. U těchto komodit se uskutečňuje velký přesun spotřebních daní na spotřebitele. Zatímco u potravin je tento fakt již po staletí předmětem kritiky, tabák a alkohol jsou oblíbenými předměty spotřebních daní, neboť se považuje za spravedlivé a výchovné postihovat jejich spotřebitele. (Kubátová, K.: *Daňová teorie a politika*)

Při nekonečné elasticitě poptávky nesou celou daň prodávající, protože na jakékoliv zvyšování ceny reagují kupující nekonečně pružně snížením požadovaného množství. Cena na trhu se nemění, ale čistá cena pro prodávajícího klesá o jednotkovou daň. Pro lepší představu je uveden další graf:

Graf č. 5: Přesun daně při nekonečné elasticitě poptávky

Zdroj: Kubátová K.: *Daňová teorie a politika* (s. 62)

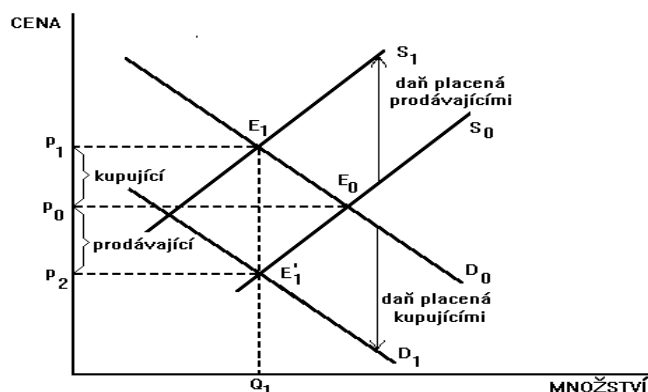
Vysokou až nekonečnou elasticitu poptávky má luxusní zboží – jeho zdanění dopadá převážně na výrobce se všemi důsledky zmíněnými výše.

Závěr z této podkapitoly lze formulovat tak, že čím pružnější je elasticita poptávky, tím menší je přesun daně z prodávajícího na kupujícího. A naopak, čím méně je poptávka elastická, tím více je daň přesouvána na spotřebitele.

4.2 Daň placená subjekty na různých stranách trhu

Nyní se pokusíme zjistit, zda velikost skutečně nesené daně závisí na tom, který subjekt na konkurenčním trhu odvádí státu daň.

Graf č. 6: Daň placená na různých stranách trhu

Zdroj: Kubátová K.: *Daňová teorie a politika* (s. 65)

Na předchozím grafu je zachycena změna křivky nabídky při dani placené prodávajícím ($S_0 \rightarrow S_1$), která vede k rozdělení daňového břemene na část placenou kupujícími a prodávajícími. Pokud má daň ze zákona odvádět kupující, sníží se jeho poptávka ($D_0 \rightarrow D_1$). Nový bod rovnováhy je E_1 . Prodávající realizuje cenu P_2 , ale kupující zaplatí navíc jednotkovou daň, takže kupní cena se posouvá do bodu P_1 . Z toho vyplývá, že dopad daně je zde totožný s dopadem daně placené prodávajícím – na konkurenčním trhu tedy nezávisí na tom, kdo ze zákona platí daň, protože skutečný dopad daně je stejný. (Kubátová, K.: *Daňová teorie a politika*)

4.3 Daňový dopad na monopolním a oligopolním trhu

4.3.1 Monopol

V monopolním prostředí výrobce určuje množství a ceny na základě rovnosti svých mezních nákladů a mezních výnosů. Jako příklad lze uvést výrobu energie nebo

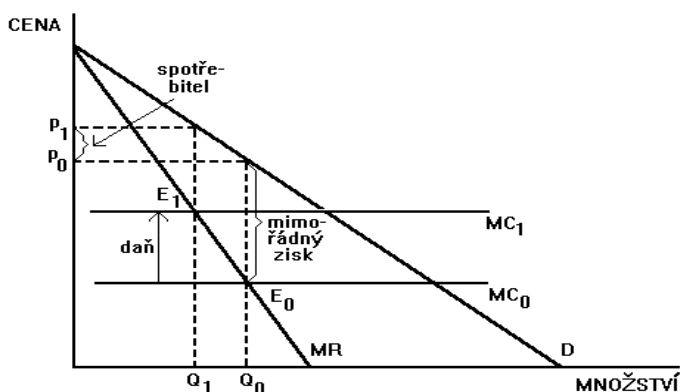
těžbu surovin. Daňový přesun u monopolu může činit od 0 % do více než 100 %, závisí na průběhu křivek mezních nákladů a výnosů.

4.3.1.1 Specifická spotřební daň – nulový, částečný a více než stoprocentní přesun

Budeme uvažovat specifickou spotřební daň uvalenou na monopolní výrobu a sledovat, kdo skutečně tuto daň ponese. Pokud křivka mezních nákladů bude horizontální, tzn. mezní náklady budou konstantní, dopad bude záležet na křivce mezních výnosů, resp. křivce poptávky. Teoreticky lze křivku poptávky považovat za klesající nebo konvexní přímku.

Situaci s klesající přímkou poptávky znázorňuje graf č. 7. Před zdaněním je rovnováha výrobce v bodě E_0 , kde se křivka mezních nákladů MC_0 protíná s křivkou mezních výnosů MR_0 . Monopolista bude vyrábět množství Q_0 , při kterém mu křivka poptávky na trhu (D) umožňuje stanovit vyšší cenu než jsou mezní náklady $\rightarrow P_0$. Po zdanění specifickou daní stoupnou mezní náklady – jejich křivka bude nyní MC_1 a nový bod rovnováhy E_1 . Výroba po zdanění je Q_1 a cena pro spotřebitele ve výši P_1 . Z daně je částka $P_0 - P_1$ přenesena na spotřebitele. Tento přenos daně je částečný, a pokud jsou mezní náklady konstantní, je přenos přesně padesátiprocentní.

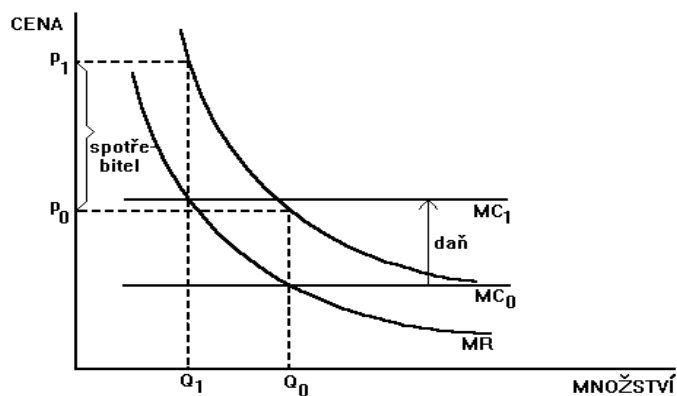
Graf č. 7: Částečný přesun daně uložené monopolu

Zdroj: Kubátová K.: Daňová teorie a politika (s.67)

Častěji se můžeme setkat s konvexním průběhem poptávky, při kterém může nastat dokonce více než stoprocentní přesun daně.

Graf č. 8: Více než stoprocentní přesun daně uložené monopolu

Zdroj: Kubátová K.: *Daňová teorie a politika* (s. 68)

Jak lze vidět z grafu č. 8, s daní t cena vzroste o $P_1 - P_0$, což je více než t . Zdanění výroby monopolního zboží má zdánlivě paradoxně opačný dopad – místo toho, aby byla postižena monopolní výroba, budou „trpět“ spotřebitelé.

Přesun daňového dopadu o více než sto procent (tzv. „přetažení“) nastane i tehdy, když ceny výrobců rostou více než spotřební daň. Důvodem je například existence tržní síly a strategického chování firem. Firmy připustí, že přenesení daně dopředu bude snižovat poptávku po jejich produktu. Za určitých okolností bude výrobce zvyšovat cenu více než je vzrůst daně (např. pro uhrazení ztráty příjmu ze snížené poptávky). Je zřejmé, že více jak stoprocentní přesun daně naznačí zvýšení zisků pro firmu.

Jako praktický příklad přetažení na trzích nedokonalé konkurence lze uvést následující případy empirických zkoumání:

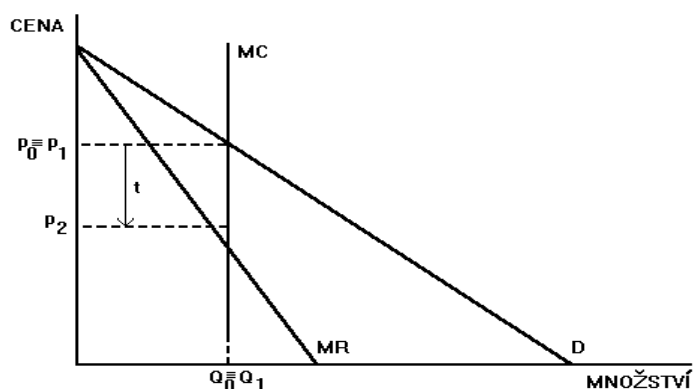
- na trhu v USA byla v roce 1983 zvýšena federální spotřební daň na cigarety o osm dolarů za balení, ale cena spotřebitele vzrostla o šestnáct dolarů za jedno balení (Harris, 1987),

- na japonském trhu televizorů byla uvalena luxusní daň – opět zde byl zjištěn více než stoprocentní přenos daně vpřed na spotřebitele (*Karp a Perloff, 1989*),

- na trhu nových automobilů v USA je vzrůst daně o jeden dolar spojen s růstem ceny od 2,19 dolaru pro luxusní auta až po 2,97 dolaru pro nákladní automobily (*Doyle, 1997*).

V případě, že křivka mezních nákladů bude vertikální, bude situace podobná jako na konkurenčním trhu s nulovou elasticitou nabídky, a důsledky budou také stejné – celé břemeno daně, uložené výrobci, ponese výrobce sám. Jeho mimořádný zisk se o tuto daň sníží.

Graf č. 9: Nulový přesun daně uložené monopolu

Zdroj: Kubátová K.: *Daňová teorie a politika* (s. 69)

Když je křivka mezních nákladů vertikální, je to pro monopol značně nepříjemná situace – rozsah výroby není možné měnit, neboť tomu brání příliš vysoké výrobní náklady (i při nepatrném zvýšení výroby jsou nekonečně vysoké). Pokud monopol nemůže měnit prodávané množství, nemůže ani dosahovat vyšších prodejních cen, do kterých by zahrnul i daň.

4.3.2 Oligopol

V ekonomice se velmi často objevuje oligopolní trh, zatímco trh dokonale konkurenční nebo monopolní se objevují zřídka. Pro oligopol je charakteristické, že žádný z výrobců nemůže stanovit cenu libovolně bez ohledu na ostatní, a zároveň pro žádného z nich není cena zcela neměnným parametrem. Jako typický příklad oligopolů lze uvést autobusovou nebo leteckou dopravu. Poptávková křivka je pro každého oligopolistu zcela nepředvídatelná, ale na druhé straně je každý z nich ovlivňován ostatními při tvorbě ceny. (*Kubátová, K.: Daňová teorie a politika*)

5. DAŇOVÁ INCIDENCE V MODELECH CELKOVÉ ROVNOVÁHY

Předchozí kapitola se zabývala daňovým dopadem v modelech dílčí rovnováhy na trhu, která ovšem připadá v úvahu pouze v případě zcela malých trhů. V ostatních případech se zdanění spotřební daní projeví nejen v nabídce a poptávce u zdaněného zboží, ale i v nabídce a poptávce na trzích práce, kapitálu a ostatního zboží. To bude mít za následek změny množství a cen na těchto trzích, což ovlivní výsledný dopad uvažované daně.

Velmi hodnotným materiálem pro tuto kapitolu byla habilitační práce paní profesorky Kubátové na téma „Daňová incidence daní ze spotřeby.“

5.1 Daňový dopad na konkurenčních trzích

Pokud nabídka zboží zdaněného spotřební daní a poptávka po něm nebudou perfektně elastické nebo neelastické, dojde na trhu ke snížení rovnovážného množství a k současnému zvýšení rovnovážné ceny. Snížení výstupu a spotřeby a růst ceny zdaněného zboží budou mít následující efekty:

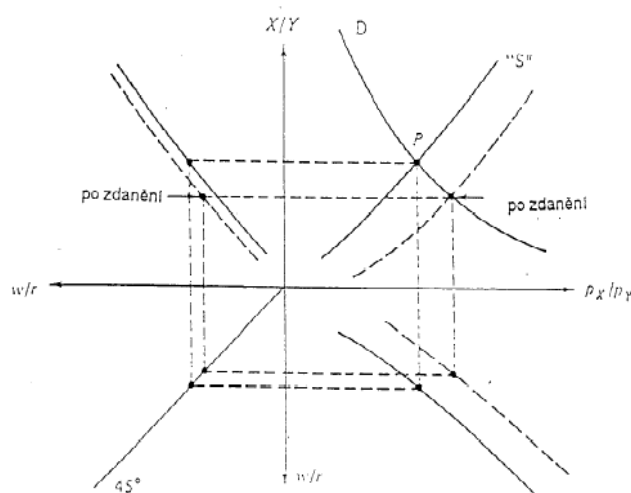
- a) Dojde k poklesu poptávky po zdaněném zboží a ke zvýšení poptávky po zboží nezdaněném (substituty). Výsledkem poptávkových změn budou nové rovnovážné ceny nejen na trhu zdaněného produktu, ale i na trzích ostatních produktů.
- b) Změny v relativních cenách na trzích produktů způsobují změny v nabídce těchto produktů. Změny v nabídce na trzích produktů se projeví v poptávce po výrobních faktorech, což následně ovlivní ceny faktorů.

Nový rovnovážný stav se tedy bude vyznačovat novými cenami a realizovaným množstvím na všech trzích. Obecně daňové změny dopadnou na všechny spotřebitele a všechny vlastníky faktorů.

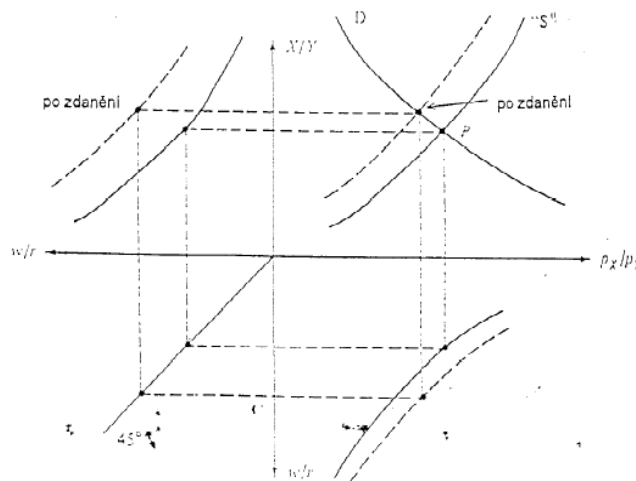
Pro grafické znázornění dopadu spotřební daně stačí rozšířit graf č. 1 z kapitoly 4 o další tři kvadranty. Ty znázorňují vztahy mezi relativními cenami na trzích faktorů a cenami na trzích zboží s tím, že cena a množství zdaněného zboží X jsou vyjádřeny relativně k ceně a množství zboží Y .

Graf č. 10: Všeobecná rovnováha a dopad spotřební selektivní daně

a) pracovně náročný sektor

b) kapitálově náročný sektor

U těchto grafů (Atkinson – Stiglitz, 1980, str. 176) platí následující podmínky:

- v ekonomice vystupují dva výrobní faktory – kapitál a práce,
- v ekonomice jsou vyráběny dva výrobky – zdaněný a nezdaněný,
- nabízené množství faktorů je konstantní,
- faktory jsou mobilní mezi sektory a existuje jejich plná zaměstnanost,
- důchodové elasticity poptávky po zboží X a Y jsou rovny jedné.

V grafu 10a) se jedná o rovnováhu, kdy výroba zdaněného zboží X je pracovně náročná, tj. podíl práce ke kapitálu je zde vyšší než ve výrobě nezdaněného zboží Y. Proto je funkce v levém horním kvadrantu, zobrazující závislost vyráběného množství X na ceně práce w , rostoucí. Funkce závislosti ceny P_x na relativní ceně práce je rovněž rostoucí (vpravo dole).

Graf 10b) pak znázorňuje situaci, kdy odvětví je kapitálově náročné. Rovnovážná situace v pravém horním kvadrantu je na trhu zboží určena průsečíkem poptávkové a nabídkové křivky, tj. bodem P . Tomuto bodu odpovídá v levém horním kvadrantu rovnovážný bod na křivce závislosti X/Y na w/r . Prostřednictvím přímkou 45° v levém horním kvadrantu je úroveň w/r přenesena do pravého horního kvadrantu, kde odpovídá rovnovážné hodnotě P_x/P_y .

V případě a), kdy je výroba zboží pracovně náročná, nabídka klesne. Funkce závislosti výroby X na ceně práce poklesne, a každé ceně práce w/r bude nyní odpovídat menší výroba X/Y . Funkce w/r v závislosti na P_x/P_y klesne, takže nová křivka v pravém dolním kvadrantu se posune vpravo. Nový rovnovážný bod na trhu zboží znamená menší množství X/Y a vyšší cenu P_x/P_y . Přesun výroby směrem ke zboží Y způsobí relativní pokles poptávky po práci, neboť odvětví Y je pracovně méně náročné – viz levý horní kvadrant. V pravém dolním kvadrantu vidíme nový rovnovážný cenový vztah mezi prací a zdaněným zbožím. Cena práce relativně klesla.

U případu b) s kapitálově náročnou výrobou zboží se po zdanění projeví růst výroby X (v levém horním kvadrantu) s růstem ceny práce, a v pravém dolním kvadrantu nyní každé ceně práce odpovídá vyšší cena zboží X . Nová rovnováha se ustálí při vyšší ceně, sníženém množství zboží X a vyšším poměru w/r . Konečné břemeno daně nesou jedinci jako vlastníci výrobních faktorů nebo spotřebitelé zboží podle toho, jak se změnily ceny w , r , P_x a P_y .

5.2 Daňový dopad na trzích nedokonalé konkurence

K přiblížení této problematiky je možné vycházet z Harbergerova modelu (1962). Původní model se zabývá pouze dopadem daně z příjmů právnických osob, ale v rozšířeném pojetí ho lze aplikovat i pro sledování dopadu jiných daní. Další autoři z tohoto modelu odvodili incidenci i pro ostatní daně, z nichž pro nás je nejdůležitější daň spotřební. Obecný Harbergerův model předpokládá dva produkční faktory X a Y s jednotkovými cenami. Poptávka po každém faktoru závisí na jeho relativní ceně a na důchodu kupujících. Konečná poptávka (po zdanění) bude záviset na tom, jak spotřebitelé reagují na změnu svého disponibilního důchodu, jak se mění ceny a jakým způsobem vláda použije daňový výnos.

Model pracuje s dokonale konkurenčními trhy jak faktorů, tak výrobků. To ve svém důsledku znamená, že jak práce, tak kapitál jsou nakupovány a prodávány za ceny na úrovni svých mezních produktů a jsou mobilní mezi sektory. Platí tedy, že v ekonomice existuje pouze jedna cena kapitálu a jedna cena práce. Model dále předpokládá, že spotřebitelé mají identické preference (indiferenční křivky). (*Svátková, 2007*)

Při řešení daňového dopadu na trzích nedokonalé konkurence ponechal Harberger základní charakteristiky nezměněny. Monopolní síla v korporovaném sektoru byla zahrnuta pomocí tzv. monopolního zvýšení ceny M . Parametr M je procento, o které je cena určovaná monopolem vyšší než jednotkové náklady včetně rovnovážného výnosu kapitálu. Tímto způsobem nemusí být korporovaný sektor považován za jediný podnik

a velikost M vyjadřuje míru koncentrace v uvažovaném korporativním odvětví. M je přitom stejné před i po zdanění. Harbergerův způsob vyjádření monopolní síly je velmi jednoduchý. Sice vyhovuje požadavku na co nejvyšší obecnost (konkrétní míru monopolizace vyjádří vždy příslušné M), ale pro empirický účel je nutné parametr M kvantifikovat. Model se tedy dostává do střetu s realitou.

Výsledná incidence závisí na stejných parametrech jako obecný Harbergerův model. Hlavní rozdíl spočívá v dopadu daně nejen na běžné výnosy z kapitálu, ale i na monopolní zisky. Část daně je rozpuštěna i na ostatní subjekty v ekonomice (vlastníci kapitálu, vlastníci práce, spotřebitelé zdaněného i nezdaněného zboží), část daně dopadne na monopol a dále se nepřenáší. (*Kubátová K.: Daňová teorie a politika*)

5.3 Příklady využití modelu dílčí a celkové rovnováhy

Příklady využití modelu dílčí a modelu všeobecné (celkové) rovnováhy v empirickém výzkumu incidence daní ze spotřeby uvádí autoři Brown-Jackson (2003). Jednou ze studií je analýza vlivu změny v sazbě selektivních spotřebních daní na ceny zdaněných výrobků v USA. Dopad těchto daní na ceny vybraného zboží byl analyzován na základě porovnání změny v dani a změn v cenách zboží před a po změně v dani. Změnu v cenách zboží zatížených spotřebních daní lze sledovat pomocí vývoje cenových indexů. Analýza ukázala, že po změně sazby spotřební daně na určité zboží došlo ke změně ceny tohoto zboží. V některých případech došlo dokonce po určité době k další změně v ceně. Rozsah změny cen však nemusel odpovídat rozsahu změny sazby. Změny v cenách byly vysvětlovány různě – např. způsobem kalkulace ceny, velikostí cenové elasticity poptávky po daném zboží, vývojem agregátní poptávky v celé ekonomice nebo růstem deficitu federálního rozpočtu způsobeným poklesem daňového výnosu v důsledku poklesu daňové sazby.

Další studií byla analýza dopadu daně z cigaret, ve které byl zkoumán efekt změny v ceně cigaret, způsobený změnou sazby daně na cigarety a na poptávku po cigaretách. V souvislosti s analýzou dopadu daně z cigaret je zajímavý problém, zda zdanění cigaret

ovlivňuje rozhodnutí jedince kouřit či přestat kouřit a v jakém rozsahu kouřit. Pro analýzu „dvojího“ rozhodnutí jedince o kouření („ano/ne“ a „kolik“) byly vyvinuty modely s „dvojitou překážkou.“ Pomocí takových modelů lze např. odhadnout cenovou elasticitu poptávky po cigaretách, kterou lze rozdělit na efekt „kouřit“ a efekt „množství.“ Bylo upozorněno na to, že návyk u kuřáků snižuje cenovou elasticitu poptávky po cigaretách, což lze v modelu zohlednit pomocí tzv. efektu „tolerance“ a „abstinence.“ Dále může být vliv ceny, resp. sazby daně na kouření různý u různých skupin spotřebitelů (např. různé věkové kategorie). (Svátková, 2007)

6. METODY MĚŘENÍ DAŇOVÉHO DOPADU DANÍ ZE SPOTŘEBY

Studií, které se zabývaly dopadem daní ze spotřeby na důchody jedinců, není zatím mnoho. Ve všech českých analýzách byla použita především **Kakwaniho metoda** (Kakwaniho index), což je metoda založená na incidenčních předpokladech. Pro kalkulaci míry progresivity je důležitá pouze ta část daně, která se přesouvá na spotřebitele. Navíc se předpokládá, že všechny subjekty nesou stejně velkou daň. Tato metoda je vhodná pro měření incidence daní, kterými jsou zdaněny statky s neelastickou poptávkou, tj. zejména tzv. vybrané výrobky podléhající spotřebním daním.

Podstatou Kakwaniho metody je kalkulace indexu progresivity (regresivity) daně, který se rovná rozdílu mezi indexem daňové koncentrace (ten lze odvodit od křivky daňové koncentrace) a Giniho koeficientem důchodové koncentrace (ten je odvozen od křivky koncentrace důchodů). Ze vzájemné polohy těchto křivek odvodíme stupeň progresivity daně. Pokud je stupeň progresivity daně roven nule, daň je proporcionální. Stupeň progresivity větší než nula vypovídá o progresivní dani, zatímco stupeň progresivity menší než nula vyjadřuje regresivní daň.

O selektivních spotřebních daních, a to zejména o selektivních spotřebních daních na alkohol, cigarety nebo pohonné hmoty, se obecně soudí, že jsou regresivní. Např. Musgrave-Musgraveová (1994) uvádí, že selektivní spotřební daně uložené na nezbytné statky mají „tendenci být regresivní,“ zatímco daň uložená na luxusní statky má „tendenci k progresivitě.“ K takovým závěrům vede předpoklad, že podíl spotřeby na důchodu je u nízkopříjmových skupin jedinců vyšší než u jedinců s vyššími důchody, a proto poměrně více utratí za zboží a služby podléhající spotřebním daním chudší jedinci. (Svátková, 2007)

Výhodou Kakwaniho metody je fakt, že ji lze aplikovat jak na vybranou spotřební daň, tak na skupinu spotřebních daní. Index pro skupinu spotřebních daní je potom váženým průměrem indexů pro jednotlivé daně a vahami jsou podíly daní zaplacené za jednotlivé vybrané výrobky. Na rozdíl od indexu pro individuální daň je však pro kalkulaci indexu pro souhrn spotřebních daní nutné znát výši daně zaplacené v ceně statku a nelze místo výše daně v ceně statku použít výši výdajů na statek. (Svátková, 2007)

Jinou metodu pro měření daňového dopadu, která je laické veřejnosti mnohem více srozumitelná, aplikoval ve svém výzkumu v roce 2004 Václav Vybíhal, profesor brněnské univerzity. Sledoval daňovou incidenci spotřebních daní u vybraných alkoholických výrobků v konkurenčním prostředí před změnou spotřební daně a po ní a zkoumal, jak se změnil dopad daně na konečného spotřebitele. Obdobná studie byla provedena v tomtéž roce jeho univerzitním kolegou, doktorem Petrem Davidem, která se tentokrát vztahovala na spotřební daň z cigaret a její změny. Jelikož je spotřební daň z cigaret stále velmi diskutovanou záležitostí, která se i nadále mění, bude se i tato diplomová práce zabývat změnami spotřební daně z tabákových výrobků, konkrétně z cigaret.

7. APLIKACE VYBRANÉ METODY PRO STANOVENÍ DEGRESIVITY DOPADU VYBRANÉ SPOTŘEBNÍ DANĚ

Jak již bylo zmíněno výše, tato diplomová práce se bude ve své praktické části zabývat spotřební daní z cigaret. Jen za posledních pět měsíců (říjen 2007 – únor 2008) došlo u mnoha značek cigaret ke změně ceny, konkrétně k jejímu zvýšení, a její zvyšování má i nadále pokračovat. Řada z nás jistě zaregistrovala ze zprávách České televize, že stát v loňském roce vybral na spotřební dani z cigaret rekordních 47 miliard Kč, což bylo o 8 miliard Kč více, než se předpokládalo. Hlavním důvodem bylo předzásobení firem kvůli dalšímu zvýšení daňové sazby. Předzásobení cigaretami způsobilo, že spotřební daně se zaplatily ještě do loňského rozpočtu. To ale může způsobit výpadek v letošním výběru daní, ke kterému ještě podle České televize přispěje plánované zdražení cigaret. To má činit u nejlevnějších cigaret skok ze 49 korun na 56 korun. Podle odhadů se spotřeba cigaret sníží zhruba o 1,5 procenta. Ministerstvo financí předpokládá, že v letošním roce vybere na dani z tabákových výrobků cca 45 miliard korun.

Cena cigaret pro konečného spotřebitele je podle zákona o daních z příjmů cena, která kromě spotřební daně obsahuje i daň z přidané hodnoty. Platí, že pro cigarety se stejným obchodním názvem a stejným počtem kusů musí být stanovena stejná cena pro konečného spotřebitele.

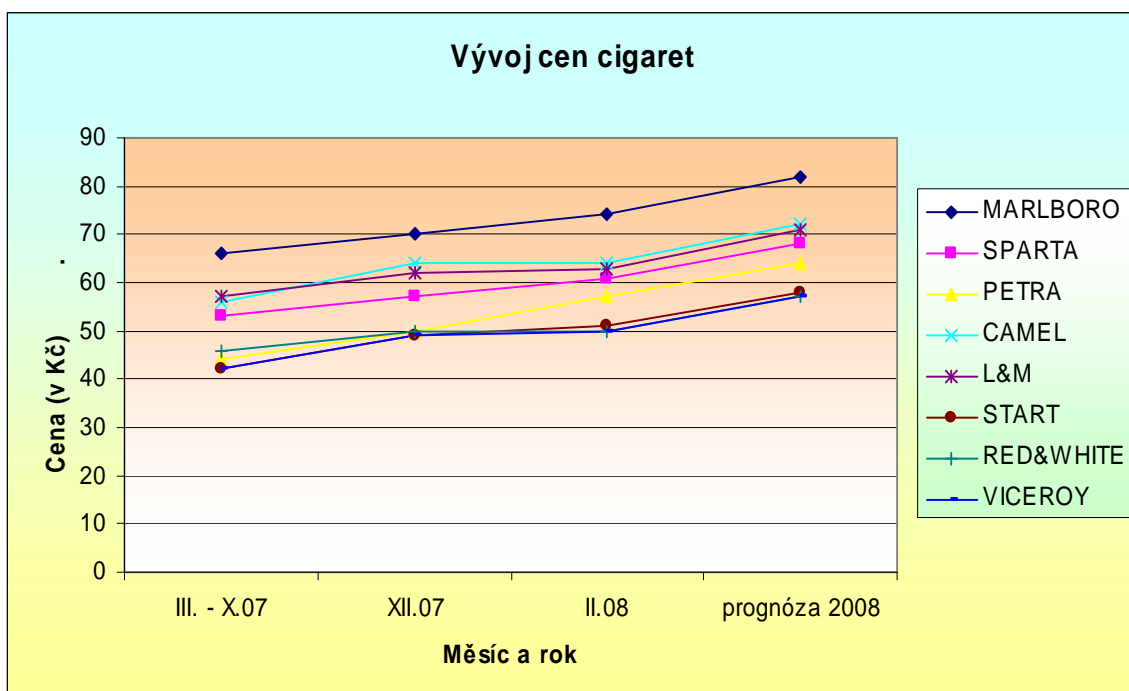
Novela zákona, která v rámci reformy veřejných financí zvedla minimální sazbu spotřební daně na cigarety z 1,64 koruny na nyníjších 1,92 Kč za kus, nabyla účinnosti v lednu letošního roku. Počítá se s tím, že cena krabičky cigaret se zvýší nejméně o sedm až osm korun. V následující tabulce jsou zobrazeny ceny vybraných značek cigaret v předešlých zhruba pěti měsících spolu s prognózou cen do budoucna (tj. o 7 - 8 Kč na krabičku cigaret). Pro lepší představu uvádím i grafické zobrazení.

Tab. č. 1: Ceny cigaret za posledních pět měsíců a prognóza do budoucna

Cigarety/cena	III. - X.07	XII.07	II.08	prognóza 2008
MARLBORO	66	70	74	82
SPARTA	53	57	61	68
PETRA	44	50	57	64
CAMEL	56	64	64	72
L&M	57	62	63	71
START	42	49	51	58
RED&WHITE	46	50	50	57
VICEROY	42	49	50	57

Zdroj: vlastní zkoumání

Graf č. 11: Ceny cigaret za posledních pět měsíců a prognóza do budoucna

Zdroj: vlastní zpracování

Jak si lze povšimnout, nejlevnější krabička cigaret přijde kuřáky po dalším zdražení na téměř 60 korun. Do této kategorie můžeme zařadit cigarety značky START, VICEROY a RED&WHITE. Konzumenti těchto značek, kouřící krabičku cigaret denně, zaplatí za svoji neřest týdně 420 Kč, což vyjde na 1680 Kč měsíčně a 20.160 Kč za rok. Kdybychom počítali se „zlatou střední cestou“, tj. průměrnou cenou cigaret,

kteřá by činila zhruba 66 Kč, získali bychom tyto částky: cca 460 Kč týdně, 1850 Kč měsíčně a 22.180 Kč ročně. Tato čísla rozhodně nejsou nízká a dělají tak z kuřáků osoby, které si žijí „na lepší noze“ a kouření si mohou finančně dovolit. Ovšem v mnoha případech se kuřáci raději omezí ve spotřebě jídla a nákupu nového oblečení, jen aby se nemuseli vzdát své závislosti.

Abychom se mohli blíže podívat na daňový dopad spotřební daně na kuřáky, musíme si shrnout nové sazby DPH a spotřebních daní v roce 2008 v porovnání s rokem 2007.

Tab. č. 2: Sazby DPH

DPH	2007	2008
Základní	19%	19%
Snížená	5%	9%

*Zdroj: Zákon o DPH 2007 (platnost od 1.1.)
Zákon o DPH 2008 (platnost od 1. 1.)*

Tab. č. 3: Sazby spotřební daně z cigaret

Spotřební daň z cigaret	2007	2008
% část	27%	28%
pevná část	0,88 Kč/kus	1,03 Kč/kus
minimální sazba	1,64 Kč/kus	1,92 Kč/kus

*Zdroj: Zákon o spotřebních daních 2007 (platnost od 1.3.)
Zákon o spotřebních daních 2008 (platnost od 1. 1.)*

Na cigarety je uvalena základní sazba DPH, a jak vidíme v tabulce, ve sledovaném období nedošlo u základní sazby k žádné změně – v obou případech je 19 %. Změna nastala pouze u sazby snížené, která se cigaret netýká.

Spotřební daň z cigaret je v České republice rozdělena na procentní a pevnou část. Pevná část je uvedena v korunách na jednu cigaretu, tudíž ji při výpočtu násobíme počtem cigaret v krabičce, který ve většině případů činí dvacet kusů (tzv. jednotkové balení). Jak je vidět z tabulky, v roce 2007 byla pevná část 0,88 Kč za kus (tj. 17,60 Kč za krabičku dvaceti kusů cigaret), v roce 2008 se sazba zvýšila na 1,03 Kč za kus

(tj. 20,60 Kč za krabičku dvaceti kusů cigaret). Procentní část spotřební daně z cigaret se počítá jako procento z ceny krabičky cigaret. V roce 2007 činila 27 %, v roce 2008 se zvýšila na 28 %. Navíc je v zákoně o spotřebních daních uvedena i minimální sazba na jednu cigaretu, podle které počítáme výši daně v případě, že součet procentní a pevné části je menší než výsledek minimální sazby. Opět minimální sazbu násobíme počtem kusů v jedné krabičce. Výše minimální sazby v roce 2007 byla 1,64 Kč za kus (tj. 32,80 Kč za krabičku dvaceti kusů cigaret), v roce 2008 došlo opět ke zvýšení, a to na 1,92 Kč za kus (tj. 38,40 Kč za krabičku dvaceti kusů cigaret).

Prodejní ceny cigaret jsou uváděny na kolku, kterým musí být opatřena každá krabička. Jak již bylo zmíněno výše, v prodejní ceně je zahrnuta jak spotřební daň, tak daň z přidané hodnoty. K získání ceny bez daně a daňového zatížení krabičky cigaret použijeme jednoduchého výpočtu. Jelikož máme k dispozici cenu včetně daně, musíme DPH spočítat pomocí koeficientu následujícím způsobem:

$$\bullet \text{ cena cigaret} * [\text{sazba DPH} / (\text{sazba DPH} + 100)] \quad /1/$$

Tím získáme výši DPH. Pokud ji odečteme od původní ceny, zůstane nám cena bez DPH neboli cena spolu se spotřební daní. Výše spotřební daně u cigaret s použitím procentní a pevné části daně se vypočítá jako součet následujících položek:

$$\bullet (\text{procentní část daně} * \text{cena pro konečného spotřebitele}) / 100 \quad /2/$$

$$\bullet \text{pevná část sazby daně} * \text{počet kusů cigaret v krabičce} \quad /3/$$

Jejich součet porovnáme s výší minimální sazby spotřební daně:

$$\bullet \text{minimální sazba spotřební daně} * \text{počet kusů cigaret v krabičce} \quad /4/$$

Pokud bude minimální sazba spotřební daně vyšší než součet procentní a pevné části, použijeme tuto minimální sazbu.

8. ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ

V předchozí kapitole jsme si vysvětlili metodiku, podle níž lze spočítat zatížení krabičky cigaret spotřební daní, popřípadě daní z přidané hodnoty. V této kapitole se budeme zabývat již konkrétními výpočty.

Tabulka č. 4 zobrazuje ceny cigaret po prvním zvýšení spotřební daně z cigaret, které nabylo platnosti 1. března 2007. Vzhledem k tomu, že se ceny cigaret měnily průběžně a pro každou značku bylo zvýšení jiné, bylo poměrně obtížné se zpětně dopátrat konkrétních cen pro určitý měsíc. Z tohoto důvodu jsem shrnula ceny do částek, ve kterých se pohybovaly zhruba v měsících září a říjen, i když ne vždy si tímto obdobím byli dotazovaní jisti (proto v tabulce uvádím období březen až říjen). Pro představu a porovnání nám ovšem tyto údaje postačí.

Tab. č. 4: Výpočty za březen až říjen 2007

Cigarety/cena	III.-X.07	SD 27 %	SD 0,88 Kč/ks	SD % + SD pevná	SD min. 1,64 Kč/ks
MARLBORO	66	17,82	17,60	35,42	32,80
SPARTA	53	14,31	17,60	31,91	32,80
PETRA	44	11,88	17,60	29,48	32,80
CAMEL	56	15,12	17,60	32,72	32,80
L&M	57	15,39	17,60	32,99	32,80
START	42	11,34	17,60	28,94	32,80
RED&WHITE	46	12,42	17,60	30,02	32,80
VICEROY	42	11,34	17,60	28,94	32,80

Zdroj: vlastní výpočty

Pozn.: zeleně jsou vybarveny vyšší sazby spotřební daně – ty se berou v úvahu; SD = spotřební daň

Jak z tabulky vyplývá, na většinu cigaret byla v daném období uvalena minimální sazba spotřební daně, protože součet procentní a pevné části nedosáhl minimální požadované výše. To naznačuje, že ceny se budou nadále zvedat – účelem zvyšování spotřebních daní je dosáhnout součtem procentní a pevné sazby daně z cigaret alespoň

minimální požadované výše. Optimum nastane v případě, že součet obou částí sazby daně minimální sazbu daně převyší. To zde nastalo pouze u cigaret Marlboro a L&M, které spadají do té vyšší cenové kategorie cigaret. Pojďme se podívat na další tabulku.

Tab. č. 5: Výpočty za prosinec 2007

Cigarety/cena	XII.07	SD 27 %	SD 0,88 Kč/ks	SD % + SD pevná	SD min. 1,64 Kč/ks
MARLBORO	70	18,90	17,60	36,50	32,80
SPARTA	57	15,39	17,60	32,99	32,80
PETRA	50	13,50	17,60	31,10	32,80
CAMEL	64	17,28	17,60	34,88	32,80
L&M	62	16,74	17,60	34,34	32,80
START	49	13,23	17,60	30,83	32,80
RED&WHITE	50	13,50	17,60	31,10	32,80
VICEROY	49	13,23	17,60	30,83	32,80

Zdroj: vlastní výpočty

Pozn.: zeleně jsou vybarveny vyšší sazby daně, které se berou v úvahu; SD = spotřební daň

V tabulce č. 5 máme uvedeny konkrétní ceny cigaret za měsíc prosinec, kde už si byli dotazovaní kuřáci cenami cigaret stoprocentně jisti. Je vidět, že došlo k dalšímu zvýšení ceny za krabičku cigaret. Tentokrát už u čtyř značek (MARLBORO, L&M, CAMEL, SPARTA) součet procentní a pevné části sazby daně z cigaret převyšil její minimální sazbu. To dokazuje, že zvyšování spotřební daně plní svůj účel. Pořád se ale jedná o značky s vyššími cenami, v našem výběru cigaret patří dokonce do té dražší poloviny značek. Také je dobré si uvědomit, že sazba daně z cigaret byla zvýšena už v březnu roku 2007, avšak prodejci začali zvyšovat ceny cigaret až s několikaměsíčním časovým odstupem. Díky tomu, že věděli o zvýšení spotřební daně z cigaret dopředu, nakoupili si do zásoby cigarety se starými kolky, a tak se dražší cigarety ve většině případů začaly prodávat až koncem roku 2007. V té době už se vědělo o dalším zvyšování sazby daně uvalené na cigarety, takže docházelo k dalšímu předzásobení levnějšími cigaretami.

Tab. č. 6: Rozdíly mezi obdobími březen až říjen a prosinec 2007 (Kč/krabička)

Cigarety	Cena	SD
MARLBORO	+ 4	+ 1,08
SPARTA	+ 4	+ 0,19
PETRA	+ 6	0,00
CAMEL	+ 8	+ 2,08
L&M	+ 5	+ 1,35
START	+ 7	0,00
RED&WHITE	+ 4	0,00
VICEROY	+ 7	0,00

Zdroj: vlastní výpočty

V tabulce č. 6 jsou zobrazeny rozdíly mezi cenami cigaret a spotřebními daněmi uvalenými na krabičku cigaret ve sledovaném období. U značek, kde součet procentní a pevné části daně převyšuje minimální sazbu daně, je vidět zvýšení spotřební daně od 19ti haléřů až po 2,08 korun. Značky nacházející se na minimu spotřební daně nevykazují ve sledovaném období žádnou změnu, zvýšení spotřební daně je tedy nulové. Vzhledem k tomu, že navýšení ceny zde bylo ve všech případech vyšší než přírůstek spotřební daně, nesli celé daňové břemeno spotřebitelé.

Tab. č. 7: Výpočty za únor 2008

Cigarety/cena	II.08	SD 28 %	SD 1,03 Kč/ks	SD % + SD pevná	SD min. 1,92 Kč/ks
MARLBORO	74	20,72	20,60	41,32	38,40
SPARTA	61	17,08	20,60	37,68	38,40
PETRA	57	15,96	20,60	36,56	38,40
CAMEL	64	17,92	20,60	38,52	38,40
L&M	63	17,64	20,60	38,24	38,40
START	51	14,28	20,60	34,88	38,40
RED&WHITE	50	14,00	20,60	34,60	38,40
VICEROY	50	14,00	20,60	34,60	38,40

Zdroj: vlastní výpočty

Pozn.: zeleně jsou vybarveny vyšší sazby daně, které se berou v úvahu; SD = spotřební daň

Zatímco ceny cigaret v tabulkách č. 4 a 5 jsem musela získávat dotazováním u kuřáků, ceny cigaret za únor už bylo snadné zjistit přímo průzkumem v prodejnách nebo u trafikantů. Jak řekl jeden prodávající v trafice, neexistuje ceník, ve kterém by se odrazilo zvýšení spotřební daně z cigaret kompletně u všech značek – potvrdil, že zdražení je znát spíše u dražších cigaret, ty levnější značky si udržují i nadále nižší ceny. Dokonce najdeme i takové značky cigaret, které i dnes, po dvojnásobném zvýšení daně z cigaret (březen 2007, leden 2008), mají ceny jako v březnu roku 2007.

V tabulce za únor 2008 opět nastalo cenové zvýšení. Když jej porovnáme s prosincovou tabulkou, všimneme si, že u některých značek bylo zdražení dost vysoké (např. PETRA zdražila o 7 Kč), ale naproti tomu některé značky zdražily pouze o korunu (L&M, VICEROY, START) a některé vůbec (RED&WHITE). U značky PETRA bylo rapidní zvýšení i při prvním zvyšování cen – ze 44 Kč na 50 Kč. Její výrobce zřejmě na rozdíl od ostatních preferuje nastolení vysoké ceny ihned po zvýšení sazby daně, což znamená, že zdraží pouze jednou a ne několikrát po sobě postupným zvyšováním ceny. To může být pro kuřáky výhoda i nevýhoda, záleží na tom, čemu kdo dává přednost. Okamžitému zdražení v celkové výši s tím, že další růst ceny v blízké době nehrozí, nebo postupné zdražování, které tolik nezatíží kuřákovu peněženku? Na toto téma by se jistě dalo dlouze diskutovat, ale konečné rozhodnutí by si zvolil každý sám za sebe, podle toho, co by jemu připadalo výhodnější. Značky, které patří k levnějším značkám cigaret (což jsou v našem případě značky START, VICEROY, RED&WHITE), zvyšují své ceny pouze v minimální výši – dá se tedy předpokládat, že výrobci těchto značek na sobě nesou, narozdíl od výrobců dražších značek, vyšší část daňového břemene.

Co je v tabulce důležité zmínit je fakt, že k dalšímu zvýšení cen došlo vlivem změny sazby spotřební daně z cigaret, která vstoupila v platnost v lednu roku 2008. Zajímavé je, že toto zvýšení způsobilo, že součet procentní a pevné části daně je opět ve většině případů nižší než minimální sazba daně. Logicky je to způsobeno tím, že zdražování je zase „na začátku“, jako tomu bylo v tabulce č. 4. Z toho lze vyvodit závěr, že čím delší doba od zvýšení sazby daně z cigaret uplyne, tím více značek bude

mít součet procentní a pevné sazby daně vyšší než je minimální sazba daně. Je to způsobeno právě postupným zvyšováním cen cigaret.

Nad minimální sazbou se s naprostým přehledem i nadále drží značka MARLBORO, spolu s ní je nad minimem tentokrát značka CAMEL. Ta se nad minimální výši spotřební daně zřejmě dostala proto, že i přes zvýšení sazeb nezměnila svoji cenu. To vedlo k tomu, že výrobce této značky vzal část daňového břemene na sebe a spotřebitele tak „ušetřil“ zaplacení celé částky daně. Podobně se chovají i výrobci, kteří zdražují cigarety postupně – zpočátku se o daň dělí s kuřáky a zvolna ji přenášejí ve větší míře pouze na ně. Ti, co zdrazí ihned po zvýšení sazeb, nenesou spotřební daň vůbec.

Tab. č. 8: Rozdíly mezi měsíci prosinec 2007 a únor 2008 (Kč/krabička)

Cigarety	Cena	SD
MARLBORO	+ 4	+ 4,82
SPARTA	+ 4	+ 5,41
PETRA	+ 7	+ 5,60
CAMEL	0	+ 3,64
L&M	+ 1	+ 4,06
START	+ 1	+ 5,60
RED&WHITE	0	+ 5,60
VICEROY	+ 1	+ 5,60

Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka č. 8 nám opět zobrazuje rozdíly v cenách a spotřebních daních, tentokrát pro období prosinec 2007 až únor 2008. Tady už došlo k tomu, že část daňového břemene nese spolu s kupujícími i výrobce. V případě značky MARLBORO nese výrobce 0,82 Kč na krabičku cigaret, u SPARTY 1,41 Kč, výrobce značky CAMEL nese 3,64 Kč, L&M 3,06 Kč, START a VICEROY 4,60 Kč a RED&WHITE celých 5,60 Kč. Vidíme, že čím nižší je cena cigaret, tím vyšší daňové břemeno nese výrobce.

Značka PETRA je výjimkou potvrzující pravidlo – díky tomu, že zdražuje rapidním způsobem (viz výše), nenese výrobce žádnou spotřební daň.

Tab. č. 9: Výpočty s prognózou pro další vývoj roku 2008 (cca červen - červenec)

Cigarety/cena	prog. 2008	SD 28 %	SD 1,03 Kč/ks	SD % + SD pevná	SD min. 1,92 Kč/ks
MARLBORO	82	22,96	20,60	43,56	38,40
SPARTA	68	19,04	20,60	39,64	38,40
PETRA	64	17,92	20,60	38,52	38,40
CAMEL	72	20,16	20,60	40,76	38,40
L&M	71	19,88	20,60	40,48	38,40
START	58	16,24	20,60	36,84	38,40
RED&WHITE	57	15,96	20,60	36,56	38,40
VICEROY	57	15,96	20,60	36,56	38,40

Zdroj: vlastní výpočty

Pozn.: zeleně jsou vybarveny vyšší sazby daně, které se berou v úvahu; SD = spotřební daň

Poslední tabulka zachycuje předpokládaný vývoj cen cigaret v následujících měsících. Původně se očekávalo, že k tomuto zvýšení cen dojde na konci dubna nebo v průběhu května. Jenže nastala jiná situace - jeden z výrobců cigaret – Phillip Morris – si nechal vytisknout nové kolky, díky nimž o výši daně sníží svoji marži, a rozpoutá tak konkurenční boj. Ostatní výrobci se tomu budou muset podřídít a zdražení tedy nastane zhruba v průběhu června až července, což je doba, kdy výše zmíněnému výrobcu cigaret natisknuté kolky dojdou.

V této tabulce už vidíme, že součet procentní a pevné části daně je u většiny značek vyšší než minimální sazba daně. Opět se to týká značek s vyššími cenami, ovšem i ty levné značky se minimu zvolna přibližují. To nám jen potvrzuje účelnost zvýšení daňové sazby spotřební daně z cigaret. Odhady předpokládají zdražení krabičky cigaret o sedm až osm korun, s čímž také kalkulujeme v naší tabulce. Jak jsme si ale mohli všimnout v předchozích tabulkách, kde byl uveden skutečný vývoj cen, mnozí

výrobci nezdraží své cigarety hned o celou částku, ale zdražují postupně, což zřejmě nastane i tentokrát. Tím pádem na sebe výrobci vezmou část daňového břemene a „odlehčí“ tak dočasně kupujícím. Jediným rozumným důvodem, proč tohle dělají, je konkurenční boj na trhu. Nechtějí hned ztratit své zákazníky, proto zdražují postupně na úkor své marže a doufají, že si zákazníci na cenu „zvyknou“ – většinu lidí zdražení o jednu až tři koruny nijak zvlášť nerozhodí. V konečné fázi zdražení už si změny ceny ani nevšimnou.

Tab. č. 10: Předpokládané rozdíly mezi měsícem únor 2008 a prognózou do budoucna - cca červen až červenec 2008 (Kč/krabička)

Cigarety	Cena	SD
MARLBORO	+ 8	+ 2,24
SPARTA	+ 7	+ 1,24
PETRA	+ 7	+ 0,12
CAMEL	+ 8	+ 2,24
L&M	+ 8	+ 2,08
START	+ 7	0,00
RED&WHITE	+ 7	0,00
VICEROY	+ 7	0,00

Zdroj: vlastní výpočty

Rozdíly v tabulce č. 10 poukazují na to, že spotřební daň v budoucnu ponesou opět spotřebitelé. Nemusí to ale být tak úplně pravda, vzhledem k dosavadnímu vývoji. Jak jsem již zmínila výše, použila jsem pro své výpočty odhady zdražení o sedm až osm korun na krabičku cigaret, ale konečný postup výrobců nelze předem odhadnout. S velkou pravděpodobností bude zvyšování cen opět postupné a výrobci tak opět vezmou část spotřební daně na sebe na úkor své marže. Konkurenční boj na trhu je zkrátka nelítostný.

Pojďme se tedy podívat, jak by to vypadalo, pokud by se ceny cigaret v červnu (červenci) zvýšily stejným způsobem, jako tomu bylo doposud. Výrobci by cenu zvýšili pouze o nezbytné minimum, dejme tomu o tři až čtyři koruny na krabičku cigaret. Výjimkou by byla pouze značka PETRA, která od samého počátku zdražuje o celou částku. Ostatní by zdražili na dvakrát, a to v červnu (červenci) a říjnu (listopadu). V prosinci 2008 by již měly být ceny všech značek cigaret ustálené.

Tab. č. 11: Výpočty s prognózou pro další vývoj roku 2008 (postupné navyšování cen)

Cigarety/cena	prog.2008	SD 28 %	SD 1,03 Kč/ks	SD % + SD pevná	SD min. 1,92 Kč/ks
MARLBORO	78	21,84	20,60	42,44	38,40
SPARTA	65	18,20	20,60	38,80	38,40
PETRA	64	17,92	20,60	38,52	38,40
CAMEL	68	19,04	20,60	39,64	38,40
L&M	67	18,76	20,60	39,36	38,40
START	54	15,12	20,60	35,72	38,40
RED&WHITE	53	14,84	20,60	35,44	38,40
VICEROY	53	14,84	20,60	35,44	38,40

Zdroj: vlastní výpočty

Pozn.: zeleně jsou vybarveny vyšší sazby daně, které se berou v úvahu; SD = spotřební daň

Z tabulky č. 11 je na první pohled patrné, že i když budou výrobci navyšovat ceny cigaret postupně, součet pevné a procentní části spotřební daně z cigaret bude ve většině případů vyšší než minimální sazba daně, stejně jako tomu bylo v tabulce č. 9, kde proběhlo navýšení cen ihned o celou předpokládanou částku. To nám vyvrací naše domněnky o tom, že výrobci se o daň podělí se spotřebiteli. V tabulce č. 12 potom vidíme částku, o kterou byla krabička cigaret pro konkrétní značku zdražena a výši spotřební daně, která je do této ceny zahrnuta. Cena spotřební daň značně převyšuje, což vypovídá o tom, že výrobci i při postupném zvyšování cen přenesou celé daňové břemeno na spotřebitele.

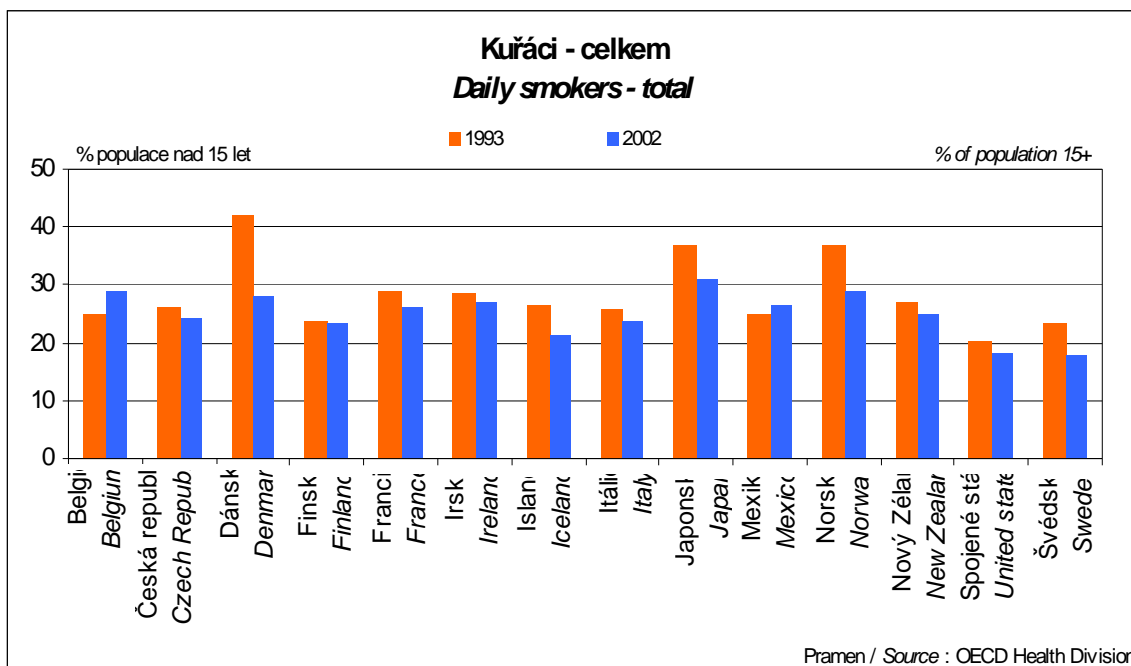
Tab. č. 12: Předpokládané rozdíly mezi měsícem únor 2008 a prognózou do budoucna (v případě postupného navyšování cen – v Kč na krabičku cigaret)

Cigarety	Cena	SD
MARLBORO	+ 4	+ 1,12
SPARTA	+ 4	+ 0,40
PETRA	+ 7	+ 0,12
CAMEL	+ 4	+ 1,12
L&M	+ 4	+ 0,96
START	+ 3	0,00
RED&WHITE	+ 3	0,00
VICEROY	+ 3	0,00

Zdroj: vlastní výpočty

Při sledování rostoucích cen cigaret a zvyšování spotřební daně z cigaret mě také zajímalo, zda to ovlivňuje počet kuřáků a jejich spotřebu cigaret. Vždyť prvotním cílem spotřebních daní je snaha odradit společnost od jejích neřestí ve formě spotřeby statků, které jsou škodlivé našemu zdraví a životnímu prostředí. V následujících grafech je zachycen počet kuřáků v procentech ve vybraných zemích světa. Na stránkách Českého statistického úřadu lze najít pouze údaje za roky 1993 a 2002 (aktualizované ke dni 3. 12. 2007), ale klesající trend, který zde můžeme vidět u většiny států, je velice podobný tomu, jak se počet kuřáků vyvíjí v současnosti.

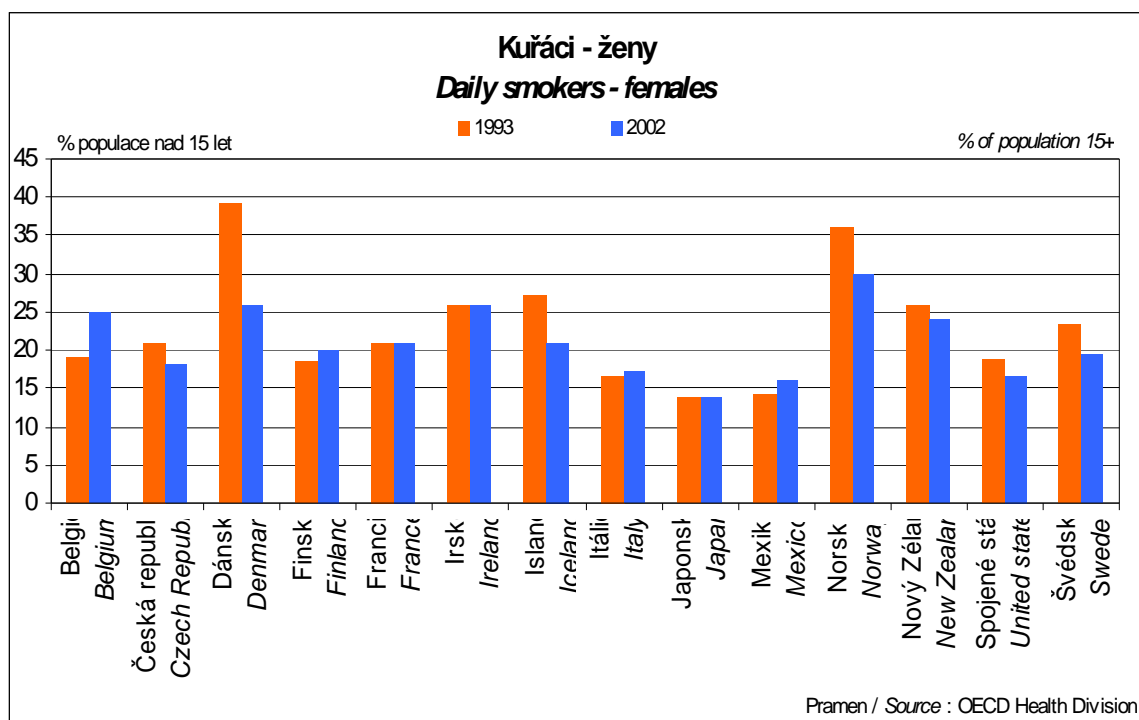
Graf č. 12: Počet kuřáků ve vybraných zemích v letech 1993 a 2002 (v %)

Zdroj: webové stránky Českého statistického úřadu (<http://www.czso.cz/>)

Skoro ve všech zemích došlo k tomu, že počet kuřáků během sledovaných jedenácti let poklesl. Výjimkou je pouze Belgie a Mexiko, kde se počet denně kouřících osob zvýšil. Odůvodnit nárůst kuřáků v Belgii může být tvrdým oříškem, zatímco Mexiko je zemí, kterou si bez tabáku ani nelze představit, proto se nemůžeme divit, že zde kuřáků neubývá. Podíl na tom mají i zdejší sazby daní. Ze spotřebních daní zde hraje největší roli daň z pohonných hmot, takže daň z cigaret a tabáku není věnována tak velká pozornost jako v Evropské unii. Velmi razantního výsledku dosáhlo Dánsko, kde počet kuřáků klesl o celých 15 %. Stejně tak v Japonsku, Norsku a Švédsku je úbytek kuřáků více než 5 %. Důvodem můžou být právě vysoké sazby spotřebních daní z cigaret. Úbytek kuřáků pokračoval i v následujících letech a předpokládá se, že bude pokračovat i v budoucnu. Nejen díky zvyšujícím se spotřebním daním, ale i stále oblíbenějšímu trendu zdravého životního stylu.

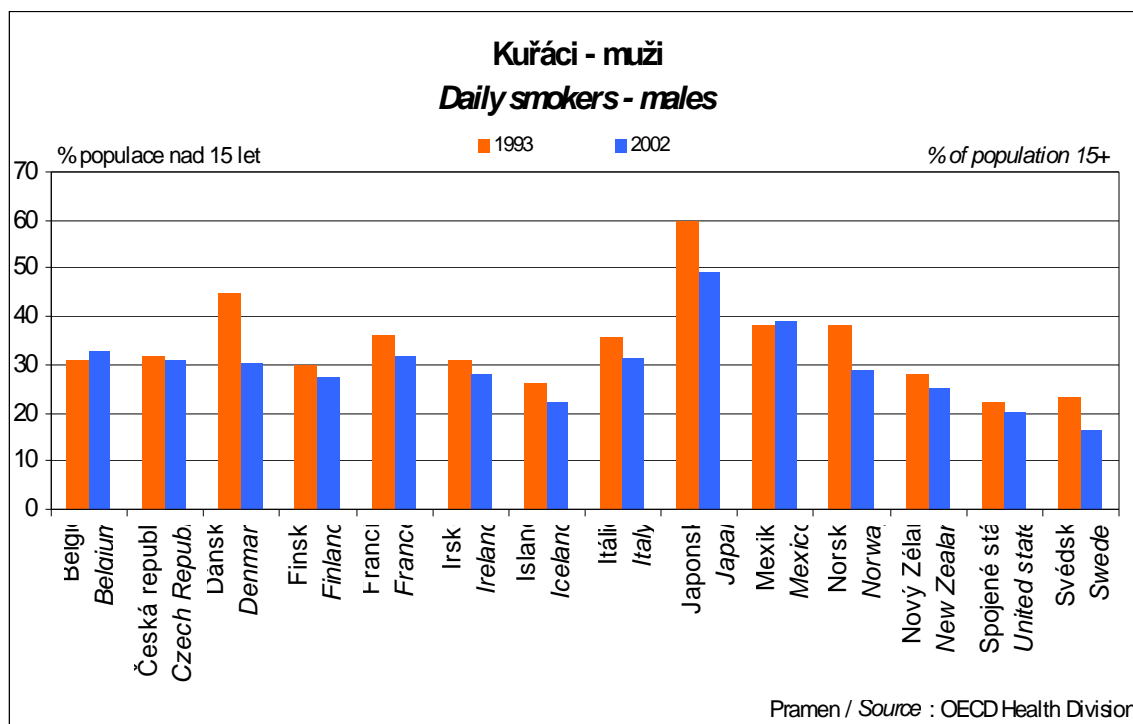
Graf č. 13: Počet kuřáků ve vybraných zemích v letech 1993 a 2002 – ženy (v %)

Zdroj: webové stránky Českého statistického úřadu (<http://www.czso.cz/>)

V grafu kuřáků zaměřeném na ženy jsou výsledky zcela odlišné od grafu celkového přehledu kuřáků. V úbytku kuřaček sice stále vede Dánsko s 15 %, ale v ostatních zemích už to tak razantní není. Výjimkou je pouze Norsko se 6 % úbytkem. Když se podíváme na Belgie, vidíme naopak více než 5 % nárůst. Ve Francii, Irsku, Itálii a Japonsku se situace téměř nijak nezměnila. V České republice je úbytek kuřaček zhruba o 2 procenta. Tento vývoj je docela překvapivý, jelikož se všeobecně očekává, že převažují kuřáci – muži. Ženy jsou považovány spíše za nekuřačky – ať už z důvodu toho, že nevysedávají tak často s přáteli v restauracích jako muži nebo kvůli obavám, aby mohly bez problémů otěhotnět a dítě donosit. Jak lze vidět, výše uvedený graf nám tyto domněnky vyvrací.

Graf č. 14: Počet kuřáků ve vybraných zemích v letech 1993 a 2002 – muži (v %)

Zdroj: webové stránky Českého statistického úřadu (<http://www.czso.cz/>)

I v tomto grafu, který je zaměřen na muže, má Dánsko své prvenství v oblasti úbytku kouřících osob (pokles opět o 15 %). V závěsu za ním se řadí Japonsko a Norsko s více než 5 % úbytkem. Nárůst kuřáků – mužů v Belgii není tak vysoký jako tomu bylo v případě žen. Počet kouřících mužů v České republice se nijak výrazně nezměnil. Dle tohoto grafu to vypadá, že muži vedou zdravější život než ženy, alespoň co se kouření týče.

Pokud shrneme všechny tři grafy dohromady, získáme následující závěry:

- v Dánsku, Norsku a Japonsku rok od roku klesá počet kuřáků,
- v Belgii naopak počet kuřáků narůstá, přestože je Belgie členem EU a tudíž uvaluje na cigarety vysoké sazby daně,
- v Mexiku se na počtu kuřáků značně odráží místní styl života a zvyky, proto nelze se snižováním množství kouřících osob počítat,

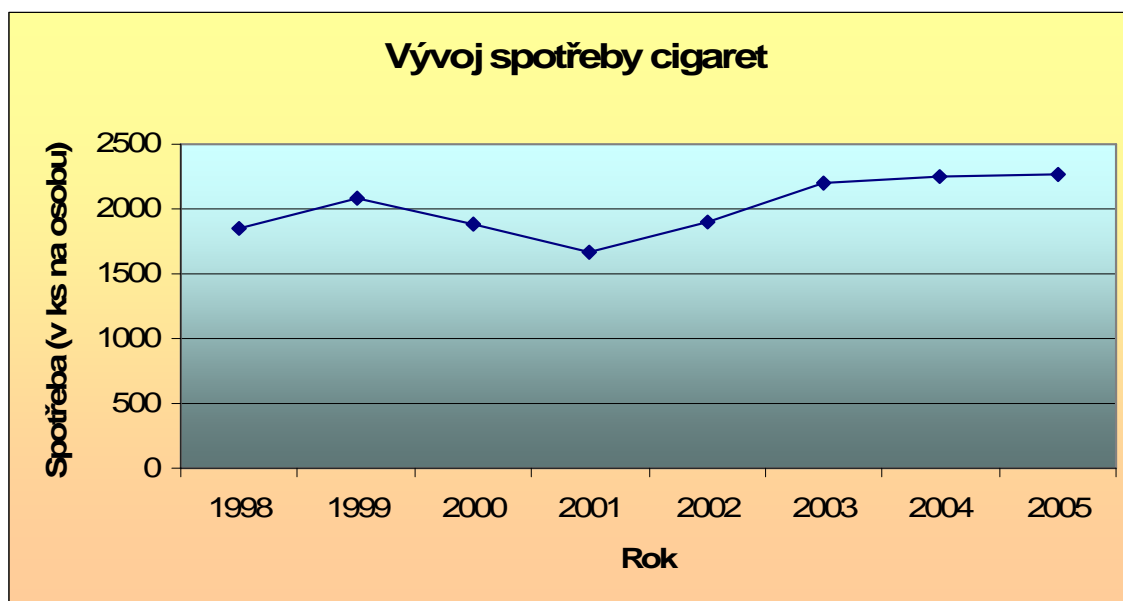
- v České republice počet kuřáků klesá, i když jejich spotřeba se naopak zvyšuje
 - jak nám zobrazuje tabulka č. 13 a graf č. 15.

Tab. č. 13: Spotřeba cigaret na jednoho obyvatele (průměrně, v kusech)

SPOTŘEBA OBYVATELSTVA				
	2002	2003	2004	2005
Potraviny na 1 obyvatele				
Maso celkem (kg)	79,8	80,6	80,5	81,4
z toho: vepřové	40,9	41,5	41,1	41,5
hovězí	11,2	11,5	10,3	9,9
drůbeží	23,9	23,8	25,3	26,1
Ryby celkem (kg)	5,3	5,3	5,5	5,8
Sádlo vepřové vč. slaniny (kg)	4,8	4,7	4,7	4,9
Máslo (kg)	4,5	4,5	4,6	4,8
Rostlinné jedlé tuky a oleje (kg)	16,0	15,7	16,0	16,1
Mléko konzumní (l)	60,1	56,7	59,7	53,7
Sýry celkem (kg)	10,6	11,3	12,0	12,5
Tvaroh (kg)	3,6	3,4	3,6	3,2
Vejsce (kusy)	279	256	247	246
Těstoviny (kg)	6,0	5,6	6,2	6,2
Chléb (kg)	54,5	54,3	53,3	53,2
Rýže (kg)	4,8	5,0	4,6	4,0
Cukr (kg)	41,5	43,0	42,6	40,5
Brambory (kg)	76,0	73,6	73,0	72,5
Zelenina v hodnotě čerstvé (kg)	78,7	80,0	79,8	77,8
Ovoce v hodnotě čerstvého (kg)	73,5	76,2	83,8	80,5
Zrnková káva pražená (kg)	2,5	2,3	2,4	2,2
Nápoje alkoholické ¹⁾ (l)	10,0	10,2	9,8	10,2
Pivo (l)	159,9	161,7	160,5	163,5
Víno (l)	16,2	16,3	16,5	16,8
Průmyslové zboží na 1 obyvatele				
Šité prádlo (kusy)	2,3	2,7	2,7	3,8
Pletené prádlo (kusy)	4,3	6,9	7,0	10,3
Pletené svrchní ošacení (kusy)	4,4	5,1	5,3	6,3
Svrchní oděvy kromě pleteného ošacení (kusy)	2,3	3,6	3,8	4,9
Punčochy a ponožky (páry)	11,3	10,6	11,3	16,3
Obuv celkem (páry)	3,6	4,0	4,6	5,8
z toho kožená	0,7	0,7	1,0	1,9
Cigarety (kusy)	1 893	2 192	2 243	2 275
Plyn vč. propan-butanu (m ³)	282,5	294,7	286,3	277,8
Elektřina (kWh)	1 422,3	1 422,1	1 423,1	1 438,2

Zdroj: webové stránky Českého statistického úřadu (<http://www.czso.cz/>)

Graf č. 15: Vývoj spotřeby cigaret na jednoho obyvatele

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat získaných na webových stránkách ČSÚ

Tabulka i graf vypovídají o zatím rostoucím trendu spotřeby cigaret. Novější údaje než za rok 2005 nebyly bohužel dostupné, ale už zde je vidět, že růst spotřeby není tak vysoký jako v předešlých letech. Mezi roky 1999 a 2001 byl trend spotřeby klesající, v dalších dvou letech byl zaznamenán nárůst. Rok 2004 byl rokem vstupu České republiky do Evropské unie, a taktéž rokem, kdy začaly růst sazby nejen spotřebních daní s cílem harmonizovat je s požadavky Evropské komise. To se odrazilo i ve spotřebě cigaret – přestože nadále rostla, nárůst byl rok od roku nižší (mezi roky 2003 a 2004 byl nárůst spotřeby průměrně o 51 cigaret na osobu, mezi roky 2004 a 2005 o 32 cigaret). Vzhledem k dalšímu zvyšování sazeb a cen lze předpokládat, že spotřeba v letech 2006 a 2007 klesala.

Pomocí předchozího grafu a tabulky si snadno můžeme udělat představu o výchovné funkci spotřebních daní. Díky jejich zvyšování se rok od roku snižuje počet kouřících osob, i když zatím jen nepatrně. Kromě výchovné funkce lze snadno prokázat i funkci fiskální, tedy funkci, která zajišťuje příjem peněz ze spotřebních daní do státního rozpočtu. Ta je dokázána v další tabulce.

Tab. č. 14: Vývoj inkasa vybraných daní v ČR v letech 1997 – 2007 (v mil. Kč)

Daň	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
DPH	117 573	119 358	138 282	145 908	151 886	155 209	164 856	184 320	208 413	217 784	236 385
Daně spotřební	64 171	67 801	73 143	70 879	76 299	79 485	84 179	95 841	110 491	119 535	138 947
DPPO	41 020	52 064	54 819	58 088	75 940	90 737	96 978	106 526	137 432	128 865	155 674
Daň silniční	4 565	4 373	5 226	5 587	5 283	5 512	5 738	5 509	5 191	5 428	5 915
Daň dědická	116	146	148	122	112	86	100	100	103	124	109
Daň darovací	350	427	405	413	475	601	648	818	510	604	692
Daň z převodu nemovitostí	4 488	5 677	6 271	5 439	5 834	7 171	8 025	9 461	7 494	7 788	9 774
Ost. příjmy, odvody, pok. a popl.	4 858	5 094	4 597	4 455	4 466	5 147	4 923	5 099	5 252	4 977	4 250
DPFO - podnikatelů	15 880	16 530	17 103	16 546	18 796	21 901	22 131	24 040	26 583	17 854	17 003
DPFO ze záv. činnosti	60 642	65 039	66 881	72 749	78 530	86 591	94 653	102 627	110 662	111 633	126 388
Daň z nemovitostí	3 938	4 138	4 271	4 455	4 535	4 576	4 840	4 948	4 987	5 017	5 123
C E L K E M	340 121	365 528	391 804	400 787	440 201	473 771	507 696	551 387	628 360	633 614	715 961

Zdroj: webové stránky České daňové správy (www.cds.mfcr.cz)

Z tabulky je patrný stálý nárůst inkasa spotřebních daní. Zpočátku byl nárůst jen nepatrný, mezi roky 1999 a 2000 dokonce můžeme vidět pokles. Poté ale začaly příjmy ze spotřebních daní stoupat a tento trend trvá i nadále. V posledních letech se roční příjmy zvyšují o tisíce až desetitisíce korun. To můžeme brát jako pozitivní následek růstu spotřebních daní, a to především u cigaret, o čemž svědčí tento graf:

Graf č. 16: Inkaso spotřební daně z tabákových výrobků (v mld. Kč)

I v oblasti spotřební daně z tabákových výrobků (především z cigaret) můžeme vyzorovat poměrně prudký nárůst příjmů do státního rozpočtu. Pokles je zde zachycen o rok později než u celkového inkasa spotřebních daní – ten může být důsledkem většího počtu daňových úniků a tím pádem nižších příjmů státu.

Problematika daňových úniků je bohužel stále velmi aktuální téma, a v oblasti spotřební daně z cigaret toto platí dvojnásob. V médiích se už objevilo nesčetné množství případů informujících o pašerácích cigaret a jiných tabákových produktů. V roce 2006 činily daňové úniky 1,8 miliardy korun, zároveň bylo zabaveno více než tisíc tun tabáku (pro porovnání – v roce 2003 to bylo „jen“ 110,5 tuny tabáku). V říjnu

roku 2007 našli celníci na Prostějovsku při kontrole polského autobusu téměř 130 tisíc kusů nelegálně přepravovaných cigaret v zavazadlech cestujících. Bylo vyčísleno, že od ledna roku 2007 do 6. října 2007 celníci zajistili při silničních kontrolách skoro 650 tisíc kusů cigaret. To představuje daňový únik zhruba ve výši 1,8 milionu korun. Jako další příklad lze uvést případy z ledna - března 2008, kdy celníci olomouckého celního ředitelství při silničních kontrolách zadrželi na 390 tisíc kusů cigaret. Pomohl jim v tom především velkokapacitní mobilní rentgen, který dokáže během několika minut pomocí rentgenových paprsků odhalit nelegálně přepravované zboží. Je tak velmi účinnou pomůckou proti pašerákům nejen cigaret a alkoholu, ale i tvrdších drog apod. Daňový únik byl v tomto případě vyčíslen na 1,1 milionu korun.

9. ZÁVĚR

Sazby spotřební daně z cigaret se od 1. května 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie, neustále zvyšují. Cílem tohoto zvyšování je harmonizovat české sazby spotřebních daní (a to nejen u cigaret) se sazbami jiných států Evropské unie. Ta usiluje vysokými sazbami daně z cigaret o snížení počtu kouřících osob, ale zároveň i o zvýšení příjmů z těchto daní. Předpokládá se totiž, že zarytí kuřáci se svého zlovyku jen tak nevzdají, čímž budou plnit pokladny členských států. A to tak dlouho, dokud si budou moci dovolit své kouření financovat. Z krátkodobého hlediska to přinese státu mnohem vyšší příjmy z daně z cigaret, dlouhodobě by se ale příjem z této daně měl ustálit na konstantní hodnotě. Časem tak může dojít k tomu, že kouření bude výsadou movitějších lidí, jejichž rozpočet pravidelné kouření tolik nezatíží.

V této diplomové práci jsme sledovali změny spotřební daně z cigaret platné od 1. března 2007 a od 1. ledna 2008. Spolu s tím nás zajímaly změny cen vybraných značek cigaret a daňový dopad na spotřebitele versus výrobce. Přesuny daňového břemene byly zjišťovány pomocí vlastního pozorování spotřebitelských cen ve třech různých obdobích a dále pomocí prognózy dalšího vývoje cen do budoucna (ve dvou verzích). Pomocí výpočtů stanovených zákonem o spotřebních daních jsme se dopracovali k výsledkům, které částečně potvrzují a částečně vyvracejí pracovní hypotézu stanovenou v úvodu této práce. A to, že do budoucna můžeme s velkou pravděpodobností předpokládat větší dopad daňového břemene daně z cigaret na výrobce, který bude způsoben konkurenčním bojem a snahou udržet ceny pro konečného spotřebitele co nejnižší.

Po prvním zvýšení sazby v březnu roku 2007 byla na většinu cigaret uvalena minimální sazba daně, jelikož součet pevné a procentní části tohoto minima nedosahoval. Už to napovídalo, že dojde k dalšímu zvyšování cen. Vzhledem k tomu, že prodejci cigaret se před zvýšením sazby daně „předzásobili“ cigaretami se starými cenami, zvyšování cen probíhalo průběžně – zatímco některé značky zdražily už měsíc

po zavedení nových sazeb, jiným to trvalo tři až čtyři měsíce a některé mají dodnes ceny z března roku 2007.

V prosinci 2007 už dosahovala vyšší než minimální sazby daně polovina námi sledovaných značek. To znamená, že zvýšení sazby daně z cigaret, platné od března 2007, se ve větší míře odrazilo na cenách cigaret až po celých devíti měsících. A to jen u dražších značek, levnější značky cigaret se stále držely na minimální sazbě. I to svědčí o tom, že v prvních týdnech (až měsících) po zavedení vyšší sazby prodejci doprodávali staré zásoby, někteří dokonce snižovali svoji marži, aby si udrželi své zákazníky a neodradili je moc vysokou cenou.

Ceny měsíce února, tedy dva měsíce poté, co vstoupila v platnost další změna sazeb spotřební daně z cigaret (od 1. 1. 2008), se znovu pohybovaly pouze ve výši minimální sazby daně. Bylo to díky tomu, že v prosinci se už vědělo o další změně zákona a následkem opět bylo předzásobení se cigaretami se starými kolky. Toto předzásobení způsobilo, že do státního rozpočtu v roce 2007 bylo z této spotřební daně vybráno rekordních 47 miliard korun. Předpokládalo se, že novela zákona platná od ledna 2008 se promítne v cenách cigaret během dubna až května. Čáru přes rozpočet ale odhadcům udělal jeden z výrobců cigaret, který si nechal natisknout nové H kolky, z nichž vyplývá, že o celý nárůst daně sníží svoji marži. Tím udrží „staré“ ceny svých cigaret až do června (července) a jeho konkurenti se tomu budou muset přizpůsobit. Tato situace potvrzuje naši hypotézu uvedenou v druhém odstavci této kapitoly. Výrobci ale nemohou zvýšenou spotřební daň odečítat ze svých zisků donekonečna – tím totiž ztrácí měsíčně stamiliony korun. O tom vypovídají naše výpočty s cenami prognózovanými do budoucna – obě verze dokazují, že daňové břemeno se časem celé přesune na spotřebitele, a spotřební daň tak bude plnit jak svoji fiskální, tak i výchovnou funkci.

Kromě dopadu spotřební daně z cigaret na spotřebitele jsme se zajímali i o počet kuřáků a jejich spotřebu cigaret, abychom zjistili, zda je zvyšování sazeb (a tím i cen cigaret) nějakým způsobem ovlivňuje (tj. „vychovává“). Z celosvětového pohledu

získaného výzkumem OECD se počet kuřáků ve vybraných zemích světa snižuje. Když se ale zaměříme pouze na Českou republiku, zjistíme, že počet kuřáků klesá, ale jejich spotřeba naopak roste. Pozitivní ale je to, že růst spotřeby je od roku 2004 stále nižší a stává se konstantním, takže do budoucna lze pokles spotřeby cigaret očekávat.

Zatímco na webových stránkách Českého statistického úřadu jsme našli důkazy o výchovné funkci spotřebních daní, zmíněné v předchozím odstavci, na stránkách České daňové správy byl nalezen důkaz o funkci fiskální. Z přehledné tabulky jsme snadno vyčetli, že během posledních let dochází ke stálému nárůstu inkasa spotřebních daní, a to až o desetitisíce korun. Tento nárůst by se měl v budoucnu samozřejmě stát konstantním a dlouhodobě se držet na určité výši (pokud nebude docházet k dalším rapidním změnám sazeb spotřebních daní).

Závěr diplomové práce řeší i daňové úniky v námi zkoumané oblasti. U cigaret je problémem především pašování neokolkovaných cigaret a jejich nelegální výroba, při čemž stát ročně přichází o miliardy korun. Nedokáže tomu zabránit ani stále modernější technika, kterou mají pracovníci daňové správy včetně celníků k dispozici. Bohužel lze jen konstatovat, že daňové úniky byly, jsou a budou, a velmi těžko se někdy dočkáme tak dokonalého systému, který by dokázal daňovým únikům zabránit.

10. SUMMARY

This diploma paper deals with the tax incidence of cigarette tax in the period of the changes in rates of this duty in the Czech Republic. The main aim of this paper is to find out how the cigarette tax shifts on consumer and producer. Moving of tax burden was found out thanks to investigation of cigarette prices in the period from September 2007 to February 2008. The amount of tax was calculated from these prices. Various periods were compared and results were closely analysed.

Fiscal and educative function of cigarette tax was monitored in this paper too. Educative function was found out by the help of trend in the number of smokers and their cigarettes consumption, whilst fiscal function was demonstrated by trend of payment excise duties.

At the close of diploma paper are mentioned also tax avoidances of the excise duty on cigarettes, that are large problem all the time not only in the Czech Republic.

Key words:

- cigarette tax
- excise duty
- factors influencing tax shift and impact
- general balance
- measurement methods of tax shift by excise duties
- number of smokers
- partial balance
- payment excise duties
- tax avoidance
- tax incidence
- tax rate
- tax shift

11. LITERÁRNÍ PŘEHLED

1. Atkinson, A., Stiglitz, J. (1980) *Lectures in Public Economics*. New York: McGraw Hill
2. Bortlová, M. *Nelegální přeprava cigaret*. Tisková zpráva celní správy České republiky, dostupná na: <http://www.czechcustoms.eu/CmsGrc/Tiskove-centrum/Tiskovy-archiv/2006/060320-nelegalni-preprava-cigaret.htm> [on-line, cit. 2008-03-21]
3. David P. (2004): *Incidence změn sazby spotřební daně z cigaret v ČR*. Dostupné na: <http://kvf.vse.cz/download.php?akce=sekce&sekce=6> [on-line, cit. 2008-02-21]
4. Fullerton, D., Rogersová, D. L. *Lifetime vs. Annual Perspectives of Tax Incidence*. Working Paper No 3750. Cambridge (USA), NBER, 1991. Dostupné na: <http://papers.nber.org/papers/w3750.v5.pdf> [on-line, cit. 2008-02-21]
5. Gola, P. *Cigarety: droga výnosná i nenáviděná*. Článek dostupný na: <http://www.finexpert.cz/Zajimavosti/Cigarety-droga-vynosna-i-nenavidena/sc-35-sr-1-a-19357/default.aspx> [on-line, cit. 2008-02-05]
6. Jackson, P. M., Brown, C. *Ekonomie veřejného sektoru*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003.
7. Klimeš, D. *Daň z cigaret roste, prodělají i nekuřáci*. Článek dostupný na: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/domaci-ekonomika/clanek.phtml?id=368073> [on-line, cit. 2008-03-02]
8. Kubátová, K., Vítek, L. *Daňová politika – teorie a praxe*. Praha: CODEX Bohemia, s. r. o., 1997.

9. Kubátová, K. *Daňová teorie a politika*. Praha: EUROLEX Bohemia, s. r. o., 2000.
10. Kubátová, K., Hamerníková, B. *Veřejné finance – učebnice*. Praha: EUROLEX Bohemia, s. r. o., 2000.
11. Kubátová, K. *Incidence daní ze spotřeby*. Praha, 1998
12. Musgrave, R. A., Musgraveová, P. B. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Management Press, 1994.
13. Poterba, J. M. *Lifetime Incidence and the Distributional Burden of Excise Taxes*. Working Paper No 2833. Cambridge (USA). NBER, 1989. Dostupné na: <http://www.nber.org/papers/w2833> [on-line, cit. 2008-02-21]
14. Procházka, J. *Celníci na prostějovsku zadrželi 130.000 nelegálních cigaret*. Článek dostupný na: <http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Celnici-na-Prostejovsku-zadrželi-130-000-nelegalnich-cigaret-7962> [on-line, cit. 2008-03-21]
15. *Přehled vývoje inkasa uvedených daní v ČR v letech 1993 – 2007*. Dostupné na: http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/SID-3EA9846D-67B15DDA/cds/xsl/9_7997.html?year=0 [on-line, cit. 2008-03-23]
16. Stiglitz, J. E. *Ekonomie veřejného sektoru*. Grada Publishing (americký originál – vydavatelství W. W. Norton and company), překlad: O. Schneider, T. Jelínek
17. Svátková, S., Klazar, S., Slintáková, B., Zelený, M. *Zatížení spotřebního koše domácností daněmi ze spotřeby v České republice*. Praha: Eurolex Bohemia, 2007.

18. Urbánek, V. *Spotřební daň z cigaret loni na rekordních 47 mil. Kč.* Článek dostupný na: <http://www.kurzy.cz/zpravy/142360-spotrebni-dan-z-cigaret-loni-na-rekordnich-47-mld-kc/> [on-line, cit. 2008-02-05]
19. Vybíhal V. (2004) *K možnostem měření incidence spotřebních daní v ČR.* Dostupné na: <http://kvf.vse.cz/download.php?sekce=2> [on-line, cit. 2008-02-21]
20. Webové stránky ministerstva vnitra – *Sbírky zákonů.* Dostupné na: http://www.mvcr.cz/sbirka/2006/zakon_12.html#castka_185 [on-line, cit. 2008-03-04]

12. SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulky:

Tabulka č. 1: Ceny cigaret za posledních pět měsíců a prognóza do budoucna.....	31
Tabulka č. 2: Sazby DPH.....	32
Tabulka č. 3: Sazby spotřební daně z cigaret.....	32
Tabulka č. 4: Výpočty za březen až říjen 2007.....	34
Tabulka č. 5: Výpočty za prosinec 2007.....	35
Tabulka č. 6: Rozdíly mezi obdobím března až října a prosince 2007 (Kč/krabička)..	36
Tabulka č. 7: Výpočty za únor 2008.....	36
Tabulka č. 8: Rozdíly mezi měsíci prosinec 2007 a únor 2008 (Kč/krabička)	38
Tabulka č. 9: Výpočty s prognózou pro další vývoj roku 2008 (cca 07 – 08).....	39
Tabulka č. 10: Předpokládané rozdíly mezi měsícem únor 2008 a prognózou do budoucna (cca červen až červenec v Kč/krabička).....	40
Tabulka č. 11: Výpočty s prognózou pro další vývoj roku 2008 (postupné navyšování cen).....	41
Tabulka č. 12: Předpokládané rozdíly mezi měsícem únor 2008 a prognózou do budoucna (v případě postupného navyšování cen v Kč/krabička).....	42
Tabulka č. 13: Spotřeba cigaret na jednoho obyvatele (průměrně, v kusech).....	46
Tabulka č. 14: Vývoj inkasa vybraných daní v letech 1997 – 2007 (v mil. Kč).....	48

Grafy:

Graf č. 1: Přesun daně na konkurenčních trzích.....	13
Graf č. 2: Přesun daně při nulové elasticitě nabídky.....	14
Graf č. 3: Přesun daně při nekonečné elasticitě nabídky.....	15
Graf č. 4: Přesun daně při nulové elasticitě poptávky.....	15
Graf č. 5: Přesun daně při nekonečné elasticitě poptávky.....	16
Graf č. 6: Daň placená na různých stranách trhu.....	17
Graf č. 7: Částečný přesun daně uložené monopolu.....	18
Graf č. 8: Více než stoprocentní přesun daně uložené monopolu.....	19

Graf č. 9: Nulový přesun daně uložené monopolu.....	20
Graf č. 10: Všeobecná rovnováha a dopad spotřební selektivní daně.....	23
Graf č. 11: Ceny cigaret za posledních pět měsíců a prognóza do budoucna.....	31
Graf č. 12: Počet kuřáků ve vybraných zemích v letech 1993 a 2002 (v %).....	43
Graf č. 13: Počet kuřáků ve vybraných zemích v letech 1993 a 2002 – ženy (v %)....	44
Graf č. 14: Počet kuřáků ve vybraných zemích v letech 1993 a 2002 – muži (v %)....	45
Graf č. 15: Vývoj spotřeby cigaret na jednoho obyvatele (v kusech).....	47
Graf č. 16: Inkaso spotřební daně z tabákových výrobků (v mld. Kč).....	49

13. PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – článek č. 1: Cigareta - droga výnosná i nenáviděná

Autor: Gola Petr | 13. 6. 2007

Všechny evropské země se snaží o snižování počtu kuřáků, což má za následek vyšší ceny této povolené návykové látky.

Omezit kouření se vlády zemí snaží preventivními programy, lékařskými bonusy pro nekuřáky či zvyšováním spotřební daně u kuřáků, členské státy však pokouší jejich spotřebu omezit i za cenu různých administrativních a legislativních opatření.

Výše spotřební daně u cigaret v EU

Minimální výše spotřební daně u cigaret je v členských zemích Evropské unie stanovena na 57 % z ceny. Primárním cílem všech spotřebních daní je omezit nežádoucí růst spotřeby výrobků, na které je daň uvalena ze zdravotních nebo ekologických důvodů. Neopomenutelná je ale současně také fiskální funkce těchto daní. Vždyť např. ve všech členských státech Evropské unie jsou příjmy ze spotřební daně (jakkoliv jsou vázány na velice omezený sortiment - tabákové výrobky, alkoholické nápoje, ropné produkty ...) díky vysokým sazbám významným zdrojem rozpočtových příjmů. Jejich výše se odhaduje v průměru okolo 10 % rozpočtových příjmů všech států Evropské unie.

Spotřební daň u cigaret v Česku

Procentuální část u cigaret od 1.března 2007 činí 27 % a pevná část 0,88 Kč/kus, nejméně však 1,64 Kč/za kus (pro rok 2008 se má zvýšit u procentní části na 28 %, u pevné části na 1,03 Kč za kus; celkově má činit nejméně 1,92 koruny za kus namísto současných 1,64 Kč za kus - vláda původně navrhovala pevnou část sazby 96 haléřů a minimální celkovou daň 1,8 koruny za kus). Základem daně pro procentní část daně u cigaret je cena pro konečného spotřebitele. Základem daně pro pevnou část daně je

množství vyjádřené v kusech. Výše daně u cigaret při použití pevné části a procentní části sazby daně se vypočítává jakou součet následujících položek:

a) součin procentní části sazby daně a ceny pro konečného spotřebitele těchto cigaret dělený stem

b) součin pevné části sazby daně a počtu kusů.

Čeká nás další zdražení?

S největší pravděpodobností dojde od příštího roku v Česku k dalšímu zvýšení daně u cigaret, protože Česká republika potřebuje mírně zvýšit spotřební daň z tabáku, aby byla v souladu s legislativou Evropské unie (spotřební daň u cigaret musí být dle této legislativy alespoň 57 % maloobchodní ceny cigaret a nesmí být nižší než 64 euro na 1 000 cigaret). V Česku přitom, i díky silné koruně, činí v současné době cca 60 euro za 1 000 cigaret. V příložené tabulce máme uvedenu hodnotu 58,07 euro, ale ta vychází ze stavu k 1. lednu tohoto roku a v březnu došlo k mírnému zvýšení spotřební daně u cigaret (cca 8 Kč na krabičku cigaret).

Nejvyšší zdanění cigaret je ve Francii

Nejvyšší spotřební daň u cigaret je ve Francii a Maďarsku (přes 64 %). Naopak nejnižší je v Lotyšsku, Litvě a Slovensku (pod 50 %). Východoevropské země mají nižší sazby daně, jsou však povinny ji co nejrychleji sjednotit. Při zohlednění spotřební daně i DPH zjistíme, že nejvyšší celkové zdanění cigaret je ve Francii (80,4%), Maďarsku (79,9 %) a Polsku (79,4 %), nejnižší je opět v Litva (55,6 %), Lotyšsko (60,3 %) a Slovensku (65,8 %).

Nejdražší cigarety jsou ve Velké Británii

Ceny cigaret se liší stát od státu. Vždy také samozřejmě záleží na konkrétním druhu. Při zohlednění cen nejoblíbenějších cigaret v zemi jsou cigarety nejdražší ve Velké Británii, Irsku a Dánsku. Ve Velké Británii jsou cigarety dvojnásobně dražší než

činí průměr za Evropskou unii. Do ceny cigaret se promítá výše spotřební daně a snaha vlád některých států omezit konzumaci cigaret. Naopak nejlevnější jsou cigarety v Pobaltských zemích (Estonsko, Litva, Lotyšsko).

Nejméně kuřáků je ve Švédsku a na Maltě

Nejvíce mužů pravidelně kouří v Maďarsku (53 %), Estonsku, Lotyšsku a Litvě (51 %). Nejméně mužů naopak kouří ve Švédsku (18 %) a na Maltě (16 %). Nejvíce žen pravidelně kouří v Nizozemí a Maďarsku (30 %). Nejméně žen naopak kouří Portugalsku (8 %) a na Maltě (7 %). Existuje samozřejmě určitá závislost mezi cenou cigaret a jejich konzumací v jednotlivých zemích. V zemích, kde jsou cigarety poměrně drahé (Velká Británie, Irsko, Dánsko, Finsko, Švédsko), kouří mnohem méně obyvatel, než je průměr za Evropskou unii. Naopak v zemích, kde jsou cigarety levné (Estonsko, Lotyšsko, Litva či Slovensko), kouří mnohem více obyvatel.

Příloha č. 1 - tab. č. 1: Zdanění cigaret v Evropské unii (stav k 1. lednu 2007, v %)

Země	Zdanění cigaret celkem (spotřební daň + DPH)	Spotřební daň celkem	Daňový výnos ze spotřební daně (v euro za 1 000 cigaret)
Francie	80,39	64	160
Maďarsko	79,9	64,6	47,6
Polsko	79,38	61,35	99,79
Portugalsko	79,24	61,89	45,3
Belgie	78,23	60,87	114,59
Španělsko	78,08	64,29	72,33
Irsko	78,08	60,72	214,04
Velká Británie	76,84	61,94	122,42
Bulharsko	76,32	59,65	35,08

Malta	76,07	60,82	109,8
Německo	75,77	59,81	140,72
Rakousko	75,37	58,7	114
Finsko	75,24	57,2	54,65
Slovinsko	75,2	58,53	36,38
Itálie	75,17	58,5	99,45
Česko	74,12	58,15	58,07
Dánsko	74,03	54,03	114,11
Řecko	73,47	57,5	80,5
Nizozemí	72,97	57,0	100,82
Kypr	72,09	59,05	84,47
Švédsko	71,93	51,93	120,13
Lucembursko	70,61	57,57	87,5
Rumunsko	68,46	52,49	92,83
Estonsko	67,32	52,07	35,11
Slovensko	65,8	49,83	58,53
Lotyšsko	60,3	45,05	21,03
Litva	55,59	40,33	21,9

*Zdroj: Pramen: European Commission, Tax Policy, Excise duties and transport, RER. 1.024rev2
January 2007*

Příloha č. 2 – článek č. 2: Účet za kuřáky – kolik nám vydělají, kolik nás stojí?

18. 12. 2007, autoři: Petr Konečný, Berill Mascheková

Zdroj: Ekonomika kuřáctví v ČR, časopis Hygiena 4/2007, údaje za rok 2003

PRAHA – Kuřáci připraví stát o patnáct miliard korun ročně. Každého z nás (včetně novorozenat a starých lidí) tak přijdou za rok na 1500 korun. Kuřáci sice platí z cigaret vysoké daně, ty ale ani zdaleka nepokryjí náklady a ztráty, které státní kase způsobí – buď na vdovských důchodech, nebo na nákladech na léčbu. Zdravotnický časopis Hygiena do ztrát započítal i daně z příjmu, které by kuřáci státu odevzdali, kdyby předčasně nezemřeli.

Kuřáci přinesou do státního rozpočtu na spotřebních daních a DPH z cigaret více než 39 miliard korun za rok. Další peníze do státní kasy připutují i ve formě daně z příjmu od tabákových společností. Naproti tomu stát ročně zaplatí za vdovské a vdovecké důchody lidem, kterým v důsledku kouření zemřel životní partner, téměř 14 miliard korun. Další miliardy stojí léčba. A je toho mnohem více...

Tohle dokáží cigarety:

- jedna vykouřená cigareta může zkrátit život o 7 až 12 minut
- jedna cigareta obsahuje více než 5000 chemických látek – včetně radioaktivního plutonia
- zabije v ČR denně 50 lidí
- každý třetí nádor na světě je způsoben přímým vlivem kouření
- ročně na světě umírá na následky kouření 5 milionů lidí
- každých 17 minut zemře jeden Evropan v důsledku pasivního kouření

Kolik ročně kuřáci vydělají státu

- DPH a spotřební daň: 39 miliard Kč
- Clo: 0,326 miliardy Kč
- Daň ze zisku tabákových firem: 0,747 miliardy Kč
- Ušetřené starobní důchody (*u kuřáků, co se nedožijí důchodu*): 8,86 miliard Kč

Celkem: 49,2 miliardy korun

Kolik nás kuřáci ročně stojí

Náklady na léčbu chorob v důsledku kouření	18,148 miliardy Kč
Nemocenské dávky	4,4 miliardy Kč
Invalidní důchody vyplácené v důsledku kuřáctví	5,384 miliardy Kč
Vdovské důchody vyplácené v důsledku kuřáctví	13,596 miliard Kč
Sirotčí důchody vyplácené v důsledku kuřáctví	0,638 miliardy Kč
Snížený HDP* v důsledku předčasné úmrtnosti	16,9 miliardy Kč
Ušlé daně z příjmů osob (<i>předčasná úmrtnost</i>)	4,583 miliardy Kč
Škody na státním majetku (<i>požáry kvůli kuřákům</i>).....	2,5 milionu Kč
Likvidace požárů (<i>způsobených kuřáctvím</i>)	37 milionů Kč
Snížený HDP (<i>úrazy a úmrtí při požárech</i>)	6,2 milionu Kč
Ušlé daně z příjmu (<i>předčasná úmrtí při požárech způsobené kuřáky</i>)	6,1 milionu Kč
Nemocen. dávky pro hasiče (<i>zranění při požárech</i>)	306 000 Kč
Celkem	63,8 miliard Kč

Rozdíl příjmů a výdajů.....14,6 miliard Kč

Kuřáci stojí každého z nás 1449 korun ročně včetně novorozenců a důchodců.